

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ การศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน ในด้านต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการผลิต
2. วัตถุประสงค์
3. ขั้นตอนการผลิต
4. รูปแบบและรูปทรง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่อง “ การศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มผู้สร้างงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน 20 ราย

2. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้รอบรู้ ทำการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน จำนวน 20 ราย ประกอบด้วย

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนการทำเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 5 ราย ได้แก่

(1) นาย มัชชา วรวงศ์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา

(2) นายสมโภชน์ ภัณฑ์ลักษณ์ โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

(3) นางจิราพร ศรีสุข โรงเรียนปัทมรังษีประชานิรมิต อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

(4) นางสาวสมพร เกิดมงคล โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

(5) นายวรุฒิ เจริญทนต์ โรงเรียนบ้านแกวียนวิทยา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รอบรู้เรื่องการทำเครื่องปั้นดินเผาบ้านแกวียน 5 ราย ได้แก่

(1) นายนิคม ฉิมนอก ร้านชาวดิน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(2) นาย ครอบยุทธ ป้อมชัย ร้าน สองปิ่น ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(3) นาย ประเสริฐ บัลลังค์ ร้านดินทอง ตำบลตะขบ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

(4) นางศรีนวล บุญเนตร ร้านไทยอิม ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(5) นางอนงค์ เบี้ยกระโทก ร้านเครื่องปั้น ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ ที่เป็นเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ตัวแทน หรือผู้นำกลุ่มสังคมนหรือกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น จำนวน 5 ราย

(1) นายไพฑูรย์ งามพรชัย เจ้าหน้าที่สำนักงานสุขาภิบาล 5 สำนักงานสุขาภิบาลด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(2) นาย ชรินทร์ เปลี่ยนกระโทก ประธานชมรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ร้านดินปั้น ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(3) นายสุรศักดิ์ บ่อยกระโทก ประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(4) มีนายเต็ม บวชกระโทก กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตำบลด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(5) นายอยู่ สติรอนันต์ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านป่าบง ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.4 ผู้รอบรู้ รู้เรื่องดั้งเดิมของท้องถิ่น เป็นชาวท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง มีอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี และสามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 5 ราย

(1) นายหมี สิงห์ทะเล บ้านเลขที่ 128 หมู่ 7 บ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(2) นายปิ่น บุญเนตร บ้านเลขที่ 78 หมู่ 3 บ้านป่าบง ตำบลด่านเกวียน บ้านป่าบง ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(3) นายถึง ปรีอกระโทก บ้านเลขที่ 78 หมู่ 2 ด่านเกวียน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(4) นายมานิตย์ ปล้ำกระโทก บ้านเลขที่ 33 หมู่ 7 บ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(5) นายน้อย ปล้ากระโทก บ้านเลขที่ 27 หมู่ 3 บ้านป่าบง ตำบลด่าน
เกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. กลุ่มตัวอย่างศึกษากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน
จำนวน 5 กลุ่ม

(1) นายประกอบ แดงกระโทก บ้านเลขที่ 239 หมู่ 1 บ้านด่านเกวียน
ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(2) นายเปล่ง ป้อกระโทก บ้านเลขที่ 123 หมู่ 7 บ้านด่านชัย ตำบลด่าน
เกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(3) นายสนั่น เปลียนกระโทก บ้านเลขที่ 76 หมู่ 1 บ้านด่านเกวียน ตำบล
ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(4) นายประสิทธิ์ ปี่กระโทก บ้านเลขที่ 127 หมู่ 1 บ้านด่านเกวียน ตำบล
ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

(5) นายสุนทร มาไทยทองกลางบ้านเลขที่ 81 หมู่ 1 บ้านด่านเกวียน ตำบล
ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลตามสภาพแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
และนำผลมาเขียนบรรยายเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการผลิต
2. วัตถุประสงค์
3. ขั้นตอนการผลิต
4. รูปแบบและรูปทรง

นำผลข้อมูลแต่ละกลุ่มมาเขียนบรรยายทั้ง ในส่วนของความเป็นมาและในส่วนเกี่ยว
เนื่องกับกระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบ
เจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเสนอผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ด้านสภาพทั่วไป ภูมิหลัง และความเกี่ยวเนื่องกับการทำ
หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนดังนี้

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่ามีการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนดังนี้

1. ด่านเกวียนเป็นชุมชนสุขาภิบาลในพื้นที่การปกครองของ อำเภอโชคชัย จังหวัด
นครราชสีมา อยู่ใกล้เขตทางหลวงหมายเลข 224 ถนนนครราชสีมา-โชคชัย ตัดผ่านพื้นที่ไป

ในแนวเหนือใต้ มีคลองชลประทานและลำมูลไหลไปในทิศทางเดียวกับกับทางหลวงผ่าน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร หรือตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอโชคชัย บริเวณฝั่งตะวันตกตอนต้นของแม่มูลที่ต้นน้ำเกิดจากเขาวงกตกับเขาละมั่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาสันกำแพงเขตอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรีและเขตอำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่มีลักษณะเป็นที่เหลี่ยมด้านไม่เท่า ทิศตะวันตกและด้านเหนือติดต่อกับเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา ด้านใต้ทางทิศตะวันตกติดต่อกับเขตตำบลพลับพลา ตำบลโชคชัย ตำบลละลมใหม่พัฒนา ตำบลท่าจะหลุง(แผนที่ 1,2,3.,4 ในภาคผนวกที่ 1)

2. แหล่งดินที่นำมาใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อยู่ริมฝั่งแม่น้ำมูลซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของหมู่บ้านด่านเกวียน ระยะห่างประมาณ 2-3 กิโลเมตร (แผนที่ 4,5,6 ในภาคผนวกที่ 1)(ดูภาพแสดงแหล่งดินภาพที่ 1,2 ในภาคผนวก 1) ได้แก่แหล่งดิน กุดลอนตาล, กุดสองคั่น,กุดเสือดาย(หนองสายตาย) กุดหนองโชติ,กุดเวียน,กุดตะเกียด,คลองตำแย,วังใหญ่ หนองงูเขี้ยว และมูลหลง ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างขนดิน จะเลือกซื้อเหมาหน้าดินบริเวณที่เรียกว่าทุ่งด่านเกวียนและทุ่งมูลหลง ในราคาประมาณไร่ละ 40,000-50,000 บาท ดินจะมีลักษณะเป็นดินโคกคือมีลักษณะเป็นเนินสูงหรือเป็นบริเวณที่มีจอมปลวกมาก และขาดแหล่งน้ำ โดยจะใช้รถเพื่อการเกษตร(รถอีแต่น) ขนดินให้ลูกค้าประจำในราคารถละประมาณ 130-150 บาท โดยบรรทุกเที่ยวละประมาณ 750 กิโลกรัม(สภาพแหล่งดิน ภาพที่ 1,2 ในภาคผนวก 1)

3. ประชากรชุมชนด่านเกวียนประกอบด้วยหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน ได้แก่

บ้านด่านเกวียน หมู่ 1 และหมู่ 2 บ้าน หมู่ 1 มีจำนวนประชากร 1391 คน 208 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 60 ครัวเรือน มีจำนวนเตาเผา 21 เตา หมู่ 2 บ้าน มีจำนวนประชากร 1073 คน 283 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 7 ครัวเรือน มีจำนวนเตาเผา 12 เตามีนายเต็ม บวชกระโทก อายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 74 หมู่ 2 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญบ้าน

บ้านป่าบาง หมู่ 3 มีจำนวนประชากร 689 คน 147 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 12 ครัวเรือน มีเตาเผา 13 เตา นายอยู่ สติรอนันต์ อายุ 59 ปี อยู่บ้านเลขที่ 87 หมู่ 3 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญบ้าน บ้านโนนม่วง หมู่ 4 มีจำนวนประชากร 335 คน 67 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 8 ครัวเรือน มีเตาเผา 1 เตานายเทียน ปิงกระโทก อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 30 หมู่ 4 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญบ้าน

บ้านด่านชัย หมู่ 7 มีจำนวนประชากร 588 คน 102 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 50 ครัวเรือน มีจำนวนเตาเผา 19 เตา มีนายสุรศักดิ์ บ่อยกระโทก อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 4 หมู่ 7 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญบ้าน

บ้านใหม่หนองขาม หมู่ 8 มีจำนวนประชากร 598 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 107 ครัวเรือน มีจำนวนเตาเผา 6 เตามีนายบุญส่ง อยู่ทะเล อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ 8 ตำบล ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญ่บ้าน

บ้านหนองสายธาร หมู่ 10 มีจำนวนประชากร 350 ครัวเรือน ผลิตเครื่องปั้นดินเผาจำนวน 71 ครัวเรือน มีจำนวนเตาเผา 2 เตามีนายสมศักดิ์ ปักษา อายุ 48 ปี อยู่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 10 ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย เป็นผู้ใหญ่บ้าน

4. สภาพชุมชนทั่วไปเป็น ลักษณะถนน มีทั้ง ถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง และถนนลูกรังที่อยู่อาศัย มีลักษณะเป็นแหล่งชุมชนอยู่รวมกลุ่มกัน

5. สภาพการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา มีการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและมีเตาเผา รวมอยู่กับบริเวณที่อยู่อาศัย

6. แหล่งส่งเสริมการทำหัตถกรรม มีศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรม ชมรมเครื่องปั้นดินเผาด่านชัย

7. สถานที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา มีการใช้บริเวณส่วนหนึ่งของที่อยู่อาศัย การทำโรงเรือนซึ่งเรียกว่าโรงปั้น และต่อเฟิงต่อกับตัวบ้านที่อยู่อาศัย ซึ่งบริเวณที่ใช้ในการทำเครื่องปั้นเรียกว่าโรงปั้น

8. เตาเผา

8.1 ลักษณะของเตาเผาที่ใช้เป็นเตาพื้นทั้งหมด มีการใช้น้ำมันเข้าเสริม เพียงเตาเดียวคือเตาของนายสังยม แก้ววิลัย

8.2 โครงสร้างของเตาส่วนใหญ่ เป็นเตาก่อลักษณะเป็นอุโมงค์ ขุดลึกลงจากพื้นดิน

ประมาณ 1 เมตร ปากเตากว้างเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-1.5 เมตร จากปากเตาขุดลงเพื่อเป็นทางเดินของลมและความร้อน ลึกและกว้างประมาณ 50 เซนติเมตร ถึง 80 เซนติเมตร มีแท่นวางเครื่องปั้น ลักษณะหลังเตาเป็นหลังคาโค้งมนสูงเหนือระดับดินประมาณ 1-2 เมตร ผังรีแบบรูปไข่ป่องตรงกลาง มีปล่องสูงประมาณ 1 เมตร ที่ด้านล่างของปล่องมีช่องประมาณ 1 นิ้ว ก้อนอิฐเพื่อใช้ดูเครื่องปั้นขณะเผา(ภาพประกอบภาพที่ 1 ในภาคผนวกที่ 1)

8.3 ขนาดของเตา มีเตาขนาดเล็ก มีขนาดบรรจุประมาณ 6.10-7 ลูกบาศก์เมตร เตาขนาดกลางมีขนาดบรรจุประมาณ 24 ลูกบาศก์เมตร เตาขนาดใหญ่จะมีขนาดบรรจุประมาณ 33.75 - 37.50 ลูกบาศก์เมตร ขนาดของเตาเผาจะมีขนาดตามความต้องการของผู้สร้างงาน จึงขนาดไม่เท่ากัน

8.4 เชื้อเพลิง ใช้ฟืนทั้งหมด การใช้ฟืนในการเผาเครื่องปั้นดินเผา ใช้ฟืนในการเผาเป็นระยะต่างกันทำให้ต้องใช้ฟืนที่มีขนาดต่างกัน ในการผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาทุกรายจะซื้อไม้ฟืน ในราคาตันรถละ 700 บาท เตาเผาโดยทั่วไปจะใช้ฟืน 4 - 5 คันรถเพื่อการเกษตร(รถ

อีแต่น) ซึ่งผู้ประกอบการจำหน่ายพินจะซื้อไม่จากบริเวณโดยรอบอำเภอโชคชัย และท้องถิ่นใกล้เคียง เช่น อำเภอจักราช อำเภอหนองบุญนาค โดยจำหน่ายกับลูกค้าประจำ

ตารางที่ 1 ข้อมูลภูมิหลัง กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ที่	ภูมิหลัง	จำนวน	ร้อยละ
1	อายุผู้สร้างงาน	-	-
	อายุ 23 ปี	1	5
	อายุระหว่าง 26 - 27 ปี	2	10
	อายุระหว่าง 31 - 35 ปี	1	5
	อายุระหว่าง 36 - 40 ปี	6	30
	อายุระหว่าง 40 - 45 ปี	2	10
	อายุระหว่าง 47 - 50 ปี	5	25
	อายุระหว่าง 51 - 60 ปี	1	5
	อายุ 57 ปี	1	5
อายุ 77 ปี	1	5	
2	เพศ หญิง	3	15
	ชาย	17	85
	เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย	20	100
3	ศาสนาพุทธ	20	100
	ภูมิสำเนาชุมชนด้านเกวียน	20	100
4	สถานภาพครอบครัว	-	-
	หัวหน้าครอบครัว	16	80
	ลูก	4	20
5	วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด	-	-
	ระดับประถมศึกษา	18	90
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1	5
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	1	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ภูมิหลัง	จำนวน	ร้อยละ
6	ทำเครื่องปั้นเป็นอาชีพหลัก	20	100
	รายได้ 3,000 -5,000 บาท	5	25
	รายได้ 8,000 -10,000 บาท	1	5
	รายได้ 20,000 - 30,000 บาท	6	30
	รายได้ประจำไม่แน่นอน	8	40
	อาชีพรองทำนา	3	15
	ไม่มีอาชีพรอง	7	35
7	บรรพบุรุษที่ทำเครื่องปั้น		
	พ่อ	9	45
	แม่	2	10
	ปู่	2	10
8	ตา	2	10
	เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมและอาชีพในหมู่บ้าน		
	ประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาตำบลชัย	1	5
	รองประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาตำบลชัย	1	5
	สมาชิกกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา	1	5
9	สมาชิกกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาตำบลชัย	7	35
	รางวัล เกียรติที่ได้รับเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา	0	0
10	ในปัจจุบันมี ญาติ พี่น้องทำเครื่องปั้นดินเผา	15	75
	ไม่มี	5	25
11	ประสบการณ์ ในการทำเครื่องปั้นดินเผา		
	ระหว่าง 7 - 10 ปี	5	25
	ระหว่าง 20 - 25 ปี	2	10
	ระหว่าง 26 - 30 ปี	3	15
	34 ปี	2	10
	59 ปี	1	5

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลภูมิหลัง กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน ในด้านต่างๆ วิเคราะห์ ได้ ดังนี้ ผู้สร้างงานมี มีอายุต่างกัน อายุ 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุระหว่าง 26 - 27 คิดเป็นร้อยละ 10 อายุระหว่าง 31 - 35 คิดเป็นร้อยละ 5 อายุระหว่าง 36 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 อายุระหว่าง 40 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 อายุระหว่าง 47 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 อายุระหว่าง 51 - 60 คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ 57 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ 77 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 ผู้สร้างงานเป็นชายมากกว่า เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 15 เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 85 ผู้สร้างงาน ต่างกันทางด้านอายุเนื่องจากการทำงานหัตถกรรมเป็นการสร้างงานจากทักษะและมีการทำมานานเป็นการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและทำครัวเรือน ดังนั้นผู้สร้างงานจึงมีอายุต่างกัน

เนื่องจากการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน เป็นงานในท้องถิ่นลักษณะภูมิหลังทางด้านสังคมจึงไม่แตกต่างกันคือมีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย คิดเป็นร้อยละ 20 และนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นผู้มิภูมิสำเนาชุมชนด้านเกวียน คิดเป็นร้อยละ 20 สถานภาพครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 80 เป็นลูก คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้สร้างงานส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาชั้นสูงสุดระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 90 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 5 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 5 ซึ่งระดับการศึกษาที่ต่างกันขึ้นอยู่กับอายุและวัยของผู้สร้างงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาสทางการศึกษาของท้องถิ่น ในวัยการศึกษาของผู้สร้างงาน ผู้สร้างงานทำหัตถกรรมเครื่องปั้นเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 20 รายได้ประจำระหว่าง 3,000 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25 รายได้ประจำระหว่าง 8,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5 รายได้ประจำระหว่าง 20,000 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 รายได้ประจำไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 40 ผู้สร้างงานมีอาชีพรองทำนาคิดเป็นร้อยละ 15 ไม่มีอาชีพรองคิดเป็นร้อยละ 35 ผู้สร้างงาน เนื่องจากผู้สร้างงานส่วนใหญ่ไม่มีนา ผู้สร้างงานมีบรรพบุรุษทำเครื่องปั้น ดังนี้ พ่อทำเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 45 แม่ทำเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 10 มีปู่ทำเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 10 มีตา ทำเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 10 การทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียนในอดีตไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลักแต่ทำเป็นอาชีพเสริม บรรพบุรุษส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำนาดังนั้น การได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษจึงเป็นไปตามวัยของผู้สร้างงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับอาชีพหลักของบรรพบุรุษ ผู้สร้างงานเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและอาชีพในหมู่บ้าน เป็นประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาด้านชัย คิดเป็นร้อยละ 5 เป็นรองประธานกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาด้านชัย คิดเป็นร้อยละ 5 สมาชิกกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาด้านชัย คิดเป็นร้อยละ 5 สมาชิกกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาด้านชัย คิดเป็นร้อยละ 35 รางวัล เกียรติที่รับเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 15 รางวัล เกียรติที่รับอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0 ผู้สร้างงานทั้งหมดเป็นคนท้องถิ่นจึงทำให้มีตำแหน่งทางสังคม ในด้านตัวแทนของชุมชนและตัวของกลุ่มอาชีพ

ผู้สร้างงานในปัจจุบันมี ญาติ พี่น้องทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน คิดเป็นร้อยละ 75 และไม่มี คิดเป็นร้อยละ 25 ประสิทธิภาพ ในการทำเครื่องปั้นดินเผา ระหว่าง 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 ระหว่าง 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 ระหว่าง 26 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 ระหว่าง 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 และ 59 ปีคิดเป็นร้อยละ 5 ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สร้างงานต่างกันตามวัย อายุสูงจะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่า

ตารางที่ 2 ข้อมูลภูมิหลังกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้รอบรู้ 20 ราย ดังนี้

ที่	ภูมิหลัง	จำนวน	ร้อยละ
1	อายุ 29 ปี	1	5
	32 ปี	1	5
	36 - 38 ปี	3	15
	40 - 44 ปี	4	20
	53 - 54 ปี	3	15
	60 - 61 ปี	2	10
	67 ปี	2	10
	73 ปี	1	5
	80 - 81 ปี	2	10
	เพศ หญิง	4	20
ชาย	16	80	
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติไทย พุทธ		20	100
2	สถานภาพครอบครัว		
	สมรส	18	90
	อื่น(โสด)	2	10
3	ภูมิสำเนา		
	ชุมชนด้านเกวียน	14	70
	สถาบันการศึกษา	5	25
	สำนักงานสุขาภิบาล ชุมชนด้านเกวียน	1	5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	ภูมิหลัง	จำนวน	ร้อยละ
4	วุฒิการศึกษาสูงสุด		
	ระดับประถมศึกษา	6	30
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4	20
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	15
	อาชีวศึกษา	1	5
	ปริญญาตรี	6	30
	สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
5	ความรู้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา	-	-
	ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ	10	50
	ฝึกจากช่างปั้นในท้องถิ่น	3	15
	จากสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยเพาะช่าง	1	5
	จากสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยครูนครราชสีมา	1	5
	จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลนครราชสีมา	1	5
	สังเกตจากท้องถิ่นจากร่วมกิจกรรมชุมชน	1	5
6	ท่านเกี่ยวข้องในการทำเครื่องปั้นดินเผาด้าน	-	-
	การศึกษา	5	25
	ผู้ประกอบการจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา	5	25
	ผู้ประกอบการกิจการทำเครื่องปั้นดินเผา	2	10
	ผู้สร้างงาน	3	15
	เป็นผู้นำท้องถิ่นในชุมชนด่านเกวียน	5	25

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้รอบรู้ วิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ด้านอายุ อายุ 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ 32 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุระหว่าง 36- 38 ปีคิดเป็นร้อยละ 15 อายุระหว่าง 40 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 20 อายุระหว่าง 48 ปีคิดเป็นร้อยละ 15 อายุระหว่าง 53 - 54 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 อายุระหว่าง 60 - 61 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 อายุ 67 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ 73 ปี คิดเป็นร้อยละ 5 อายุ ระหว่าง 80 -81 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 เป็นเพศ หญิง คิดเป็นร้อยละ 20 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 80 ทั้งหมดมี เชื้อชาติ ไทย สัญชาติไทย และนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 สถานภาพครอบครัวสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 90 เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 10

ภูมิลำเนาเป็นชาวชุมชนด้านเกวียน คิดเป็นร้อยละ 70 สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นจังหวัด นครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 25 จาก สำนักงานสุขาภิบาลชุมชนด้านเกวียนคิดเป็นร้อยละ 5 ด้านวุฒิการศึกษาสูงสุด ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 15 ระดับอาชีวศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30 ความรู้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ คิดเป็นร้อยละ 50 ผีจากช่างปั้นในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 15 จาก สถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยเพาะช่าง คิดเป็นร้อยละ 5 จากวิทยาลัยครูนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 10 จากเทคโนโลยีราชมงคลนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 10 สังกัดจากท้องถิ่น จากร่วมกิจกรรมชุมชน คิดเป็นร้อยละ 10 มีความเกี่ยวข้องในการทำเครื่องปั้นดินเผาด้านการ ศึกษาคิดเป็นร้อยละ 25 เป็นผู้ประกอบการจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา คิดเป็นร้อยละ 25 เป็นผู้ประกอบกิจการทำเครื่องปั้นดินเผาคิดเป็นร้อยละ 10 เป็นผู้สร้างงาน คิดเป็นร้อยละ 15 เป็นผู้นำท้องถิ่นในชุมชนด้านเกวียน 25

จากการแสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้รอบรู้ แตกต่างกันใน ด้านต่างๆ ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้เพื่อให้ได้ความเห็นในด้านต่างๆ ซึ่งแตกต่างกันตามกลุ่ม ตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสอนการทำเครื่องปั้นดินเผามีอายุในวัยรับ ราชการ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งหมด ความรู้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ รับจากสถาบันการศึกษาในระดับใช้ในการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ เรื่องการจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน มีอายุต่างกัน มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถม ศึกษาจนถึงระดับอาชีวศึกษา มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผาในด้านใดด้านหนึ่ง ความรู้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจะได้รับจากบรรพบุรุษ เนื่องจากส่วนมากเป็นบุคคล ในท้องถิ่น กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ ที่เป็นเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ตัวแทนหรือผู้ นำกลุ่มสังคมหรือกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น จะมีภูมิหลังแตกต่างกันเนื่องมีทั้งบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ ทางราชการและเป็นผู้นำของท้องถิ่นมีอายุ ในวัยรับราชการและในวัยที่เป็นที่นับถือของบุคคลใน ท้องถิ่นมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี ความรู้เกี่ยวเครื่องปั้นดิน เผาได้จากการสังเกตและเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และเป็นผู้รู้ในข้อมูลของท้องถิ่นและได้รับการ ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ กลุ่มผู้รอบรู้ รู้เรื่องดั้งเดิมของท้องถิ่น เป็นชาวท้องถิ่นและอาศัยอยู่ใน ท้องถิ่นมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับของวัยการศึกษาของกลุ่ม ตัวอย่างขณะอยู่ในวัยการศึกษา ความรู้เกี่ยวเครื่องปั้นดินเผาได้จากบรรพบุรุษและการฝึก ทำงานจากช่างในท้องถิ่นซึ่งการทำงานนั้นส่วนใหญ่จะเริ่มจากการเป็นลูกศิษย์

ข้อมูลภูมิหลังกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงานใช้ในการสังเกตขั้นตอนการผลิต

1. กลุ่มผู้สร้างงานนายประกอบ แดงกระโทก อายุ 48 ปี มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาเป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด่านเกวียน การศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน รายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบิดา เป็นหัวหน้าครอบครัว มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา 34 ปี มีสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่บุตรชาย นายสมเกียรติ แดงกระโทก ทำหน้าที่ขึ้นรูปอายุ 23 ปี ทำหน้าที่ขึ้นรูป และนาย กิตติ แดงกระโทก อายุ 21 ปี ทำหน้าที่ลูกศิษย์ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นประจำได้แก่ ครก
2. กลุ่มผู้สร้างงานนายเปล่ง ปือกระโทก อายุ 77 ปี มีเชื้อชาติและสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาเป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด่านเกวียน รายได้ประมาณ 20,000 บาทต่อเดือน การศึกษาระดับประถมศึกษา ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบิดา เป็นหัวหน้าครอบครัว มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา 59 ปี มีสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ คือนายประจวบ ลุนกระโทก บุตรชาย ทำหน้าที่ลูกศิษย์และตกแต่งเครื่องปั้นและ ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นประจำได้แก่ อ่างปลุกบัว ขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร สูง 20 เซนติเมตร และครก ไห ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ ขนาดเล็กและ ขนาดกลาง
3. กลุ่มผู้สร้างงานนายประสิทธิ์ ปี่กระโทก อายุ 51 ปี มีเชื้อชาติและสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด่านเกวียน การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นหัวหน้าครอบครัว รายได้ประมาณ 30,000-40,000 บาทต่อเดือน ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบิดา มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา 34 ปี มีสมาชิกในครอบครัวที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ นางละมัย ปี่กระโทก ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นประจำได้แก่ ครก และผลิตภัณฑ์ อื่น ๆ ทำได้ตามที่สั่งงานประจำคือครก
4. กลุ่มผู้สร้างงานนายสนั่น เปลียนกระโทก อายุ 47 ปี มีเชื้อชาติและสัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาเป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด่านเกวียน การศึกษา ระดับประถมศึกษา มีรายได้ 37,000 บาทต่อเดือน ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบิดา เป็นหัวหน้าครอบครัว มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา 14 ปีมีสมาชิกในครอบครัว ที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ นาย ธีรชัย เปลียนกระโทก อายุ 23 ปี และนายอุทัย เปลียนกระโทก 19 ปี ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นประจำได้แก่ อ่างปลุกบัวขนาดใหญ่ กว้าง 80 เซนติเมตร สูง 40 เซนติเมตร
5. กลุ่มผู้สร้างงานนายสุทร มาไทยทองกลาง อายุ 39 ปี มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ เป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด่านเกวียน การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้

ประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน ได้รับการถ่ายทอดการทำเครื่องปั้นดินเผาจากบิดา มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว มีประสบการณ์ในการทำเครื่องปั้นดินเผา 10 ปี มีสมาชิกในครอบครัว ที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ ได้แก่ เด็กหญิงสุภาภรณ์ มาไทยทองกลางบุตรสาวและนางสายจิต มาไทยทองกลาง ภรรยาช่วยงานพิมพ์ลายและหมุนแป้น จ้างลูกศิษย์ ในการหมุนแป้น ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ทำเป็นประจำได้แก่ อ่างปลุกบัวขนาดใหญ่ กว้าง 50 เซนติเมตร สูง 25 เซนติเมตรและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทุกอย่าง

วิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังผู้สร้างกลุ่มตัวอย่างเพื่อสังเกต ผู้สร้างงานมีข้อมูลแตกต่างกันในด้านอายุ แต่คล้ายกันโดยส่วนรวมทางสังคม มีภูมิฐานะเป็นชาวท้องถิ่นชุมชนด้านเกวียนทั้งหมดผู้มีอายุมากจะมีประสบการณ์ ในการทำงานมากกว่า กลุ่มผู้สร้างงานนายเปล่ง ป้อกระโทกทำงานขนาดเล็ก ทำผลิตภัณฑ์หลายประเภท กลุ่มผู้สร้างงานนายสนั่น เปลี่ยนกระโทกจะทำผลิตภัณฑ์ขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์การผลิตและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเนื่อง

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้ 20 ราย ดังนี้

ที่	เครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน	จำนวน	ร้อยละ
1	เอกลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียน	-	-
	อันดับ 1 เนื้อดินเผา	1	5
	อันดับ 1 สีดินเผา	2	10
	อันดับ 1 รูปแบบ	2	10
	อันดับ 1 ฝีมือช่างที่ประณีต	2	10
	อันดับ 2 เนื้อดินเผา	8	40
	อันดับ 2 สีดินเผา	10	50
	อันดับ 2 รูปแบบ	2	10
	อันดับ 3 เนื้อดินเผา	8	40
	อันดับ 3 สีดินเผา	1	5
	อันดับ 3 รูปแบบ	9	45
	อันดับ 3 ฝีมือช่างที่ประณีต	2	10
	อันดับ 4 สีดินเผา	2	10
	อันดับ 4 รูปแบบ	3	15

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	จำนวน	ร้อยละ
2	อันดับ 4 ฝีมือช่างที่ประณีต	10	50
	ความสำคัญลักษณะในปัจจุบัน		
	อันดับ 1 คุณสมบัติของดิน	4	20
	อันดับ 1 รูปแบบ	7	35
	อันดับ 1 ฝีมือช่าง	1	5
	อันดับ 1 ความต้องการในการใช้สอย	4	20
	อันดับ 2 คุณสมบัติของดิน	7	35
	อันดับ 2 รูปแบบ	9	45
	อันดับ 2 ฝีมือช่าง	1	5
	อันดับ 2 ความต้องการในการใช้สอย	3	15
	อันดับ 3 คุณสมบัติของดิน	6	30
	อันดับ 3 รูปแบบ	2	10
	อันดับ 3 ฝีมือช่าง	5	25
	อันดับ 3 ความต้องการในการใช้สอย	5	25
	อันดับ 4 รูปแบบ	1	5
	อันดับ 4 ฝีมือช่าง	10	50
	อันดับ 4 ความต้องการในการใช้สอย	8	40
อันดับ 5 ความต้องการในการใช้สอย	1	5	
3	ระดับความนิยมมากที่สุด	5	25
	ระดับความนิยมปานกลาง	15	75
	ระดับความนิยมน้อย	0	0
4	ได้รับความนิยมเพราะ(มากกว่า1)		
	คุณสมบัติของดิน	14	70
	ได้รับความนิยมเพราะฝีมือช่าง	11	55
5	ได้รับความนิยมเพราะความจำเป็นในการใช้สอย	3	15
	เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนต่างกับแหล่งอื่นในด้านใด		
	คุณสมบัติของดิน	15	75
	ฝีมือช่าง	0	0

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ที่	ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
	รูปแบบ	4	20
	ขั้นตอนการผลิต	0	0
	การนำไปใช้สอย	6	30

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญผู้รอบรู้ มีความคิดเห็นว่าดังนี้ เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อันดับ 1 ได้แก่ สีดินเผา รูปแบบ และ ฝีมือช่างที่ประณีต คิดเป็นร้อยละ 10 เท่าอยู่ในระดับเดียวกัน ส่วนที่ มีความคิดเห็นว่าเนื้อดินเผา คิดเป็นร้อยละ 5 ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีอะไรเป็นอันดับ 1 ทุกอย่างเป็นลักษณะรวม คิดเป็นร้อยละ 65 เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อันดับ 2 สีดินเผา คิดเป็นร้อยละ 50 เนื้อดินเผา คิดเป็นร้อยละ 40 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 10 เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อันดับ 3 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 45 เนื้อดินเผา คิดเป็นร้อยละ 40 ฝีมือช่างที่ประณีต คิดเป็นร้อยละ 10 สีดินเผา คิดเป็นร้อยละ 5 เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อันดับ 4 ฝีมือช่างที่ประณีต คิดเป็นร้อยละ 50 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 15 สีดินเผา คิดเป็นร้อยละ 10

ความสำคัญลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน อันดับ 1 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 35 คุณสมบัติของดิน คิดเป็นร้อยละ 20 ความต้องการในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 20 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 5 ความสำคัญลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน อันดับ 2 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 45 คุณสมบัติของดิน คิดเป็นร้อยละ 35 ความต้องการในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 15 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 5 ความสำคัญลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน อันดับ 3 คุณสมบัติของดิน คิดเป็นร้อยละ 30 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 25 ความต้องการในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 25 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 10 ความสำคัญลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน อันดับ 4 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 50 ความต้องการในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 30 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 5 ความสำคัญลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน อันดับ 5 เป็น ความต้องการ ในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 5 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนได้รับความนิยมในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 80 ความนิยมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25 ความนิยมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนได้รับความนิยมเพราะ คุณสมบัติของดิน คิดเป็นร้อยละ 70 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 55 ความจำเป็นในการใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 20 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 15 เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนต่างกับเครื่องปั้นดินเผาที่อื่นในด้าน คุณสมบัติของดิน คิด

เป็นร้อยละ 75 การนำไปใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 30 รูปแบบ คิดเป็นร้อยละ 20 ฝีมือช่าง คิดเป็นร้อยละ 0 ขั้นตอนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 0

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สีดินเผา รูปแบบ และ ฝีมือช่างที่ประณีต ได้รับว่าเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผา ในระดับเท่ากัน ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนในปัจจุบัน รูปแบบ มีความสำคัญมากที่สุด เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนได้รับความนิยมในระดับ ปานกลาง และได้รับความนิยมเพราะ คุณสมบัติของดิน มากที่สุด เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนต่างกับเครื่องปั้นดินเผาที่อื่นในด้าน คุณสมบัติของดิน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุประสงค์ของการผลิต ซึ่งแสดงข้อมูลตามลักษณะของเนื้อหาดังต่อไปนี้

รายการที่ 4 ข้อมูลกระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

ข้อที่ 1	ผู้สร้างงานในปัจจุบันทำหน้าที่ในการทำเครื่องปั้นดินเผา	คิดเป็นร้อยละ
	ทุกขั้นตอนทุกอย่าง	40
	ขั้นตอนการขึ้นรูป	25
	ขั้นตอนการเตรียมดิน	15
	ขั้นตอน การเตรียมดินและเผา	10
	ขั้นตอนการเผา	5
	ขั้นตอน การปั้นและเผา	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 1 วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานในปัจจุบันทำหน้าที่ในการทำเครื่องปั้นดินเผา ในทุกขั้นตอนทุกอย่าง มากที่สุด และขั้นตอนการขึ้นรูป เป็นอันดับรอง ขั้นตอนการเตรียมดิน และ ขั้นตอนการเผา เนื่องจากการทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนเป็นการทำในครัวเรือน ขั้นตอนการขึ้นรูปและการเผาต้องใช้ความสามารถ และทักษะเฉพาะผู้เป็นช่าง ส่วนขั้นตอนอื่น เป็นขั้นตอนที่ช่วยกันในครัวเรือนได้

ข้อที่ 2	ผู้สร้างงานฝึกการทำเครื่องปั้นดินเผา	คิดเป็นร้อยละ
	โดยได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ	65
	ได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนบ้าน	20
	จากบรรพบุรุษ และเพื่อนบ้าน	10
	ฝึกเอง	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 2 วิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานฝึกการทำเครื่องปั้นดินเผาโดยได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มากที่สุดและจากเพื่อนบ้าน จากบรรพบุรุษ และเพื่อนบ้าน และฝึกเอง ตามลำดับ เนื่องจากการทำเครื่องปั้นดินเผาเกวียนมีการทำกันมานาน และทำกันในห้องถิ่นจึงมีการถ่ายทอดในครอบครัวและในสังคม การฝึกทำเองได้เนื่องจาก การพบเห็นเป็นประจำ

ข้อที่ 3	ผู้สร้างงานเริ่มทำงานเครื่องปั้นดินเผาครั้งแรก	คิดเป็นร้อยละ
	การเตรียมดิน	50
	การขึ้นรูป	15
	เป็นลูกศิษย์	15
	การตกแต่งและแกะลาย	5
	การเตรียมดินและขึ้นรูป	5
	การเตรียมดินและเผา	5
	การเตรียมดิน และลูกศิษย์	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 3 วิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานเริ่มทำงานเครื่องปั้นดินเผาครั้งแรกคือการเตรียมดิน มากที่สุด การขึ้นรูปและเป็นลูกศิษย์ เป็นลำดับรองลงมา และเริ่มทำงาน จากการตกแต่งและแกะลาย และเผา ในลำดับต่อมา เพราะการทำเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียนเป็นการทำในครัวเรือน มีการช่วยเหลือกันในแต่ละขั้นตอนทำให้การเริ่มทำงานแต่ละคนแตกต่างกันออกไป การเตรียมดินเป็นงานหลักในการทำเครื่องปั้นดินเผาจึงมีการเริ่มงานจากขั้นตอนนี้มากที่สุด

ข้อที่ 4	ผู้สร้างงานสนใจทำเครื่องปั้นดินเผาเพราะ	คิดเป็นร้อยละ
	เป็นอาชีพ	30
	เป็นอาชีพบรรพบุรุษ	15
	รายได้พอใช้	15
	เป็นรายได้	10
	เป็นงานที่คนทำกันมาก	10
	ถนัด	10
	ชอบและใจรัก	10

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 4 วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานสนใจทำเครื่องปั้นดินเผา ให้เหตุผลในการทำเพราะ เป็นอาชีพและเป็นอาชีพบรรพบุรุษ เป็นรายได้พอใช้ เป็นเหตุผลในทำเพื่อเป็นอาชีพเพื่อเป็นรายได้ในการครองชีพ และเหตุผลเป็นงานที่คนทำกันมาก เป็นเหตุผลของอาชีพที่ทำในท้องถิ่นของตน เป็นเหตุผลมากที่สุดในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวเหตุผล ในด้านความถนัด ความชอบและใจรัก เป็นเหตุผลจากความพอใจในอาชีพของตน

ข้อที่ 5	ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาคนแรกและผู้สร้างงานรู้จัก	คิดเป็นร้อยละ
	มีหลายคน	40
	เป็นพ่อของผู้สร้างงาน	35
	เป็นลุงของผู้สร้างงาน	5
	นาย ดี บ่อยกระโทก	5
	นายจอก แดงกระโทก	5
	นายสมหวัง เลื่อนสูงเนิน	5
	นายจัน แดงกระโทก	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 5 วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาคนแรกและผู้สร้างงานรู้จัก มีหลายคน มากที่สุด เป็นพ่อของผู้สร้างงาน เป็นลำดับรองลงมา เป็นลุงของผู้สร้างงาน และเป็นคนในท้องถิ่น เป็นลำดับต่อมา เนื่องจากการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวเป็นอาชีพของท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

ข้อที่ 6	ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานเห็นว่าเก่งที่สุด	คิดเป็นร้อยละ
	ไม่มีใครเก่ง เหมือนกันหมด	35
	มีหลายคน	25
	เป็นพ่อของผู้สร้างงาน	15
	เป็นพี่ชายของผู้สร้างงาน	5
	เป็นลุงของผู้สร้างงาน	5
	สมหมาย ยิงทะเล	5
	ลุงเปล่ง ป้อกระโทก	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 6 วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานเห็นว่าเก่งที่สุด ไม่มีใครเก่ง เหมือนกันหมด เนื่องจากงานหัตถกรรมเป็นงานที่ทำในรูปแบบ วัตถุประสงค์ และวิธีการที่เหมือนกัน จึงไม่แตกต่างกัน เป็นพ่อของผู้สร้างงาน เป็นพี่ชายของผู้สร้างงาน เป็น

สูงของผู้สร้างงาน และคนในท้องถิ่นเนื่องจากรูปแบบของงานแต่ละชนิดมีผู้ที่มีทักษะในการทำของแต่ละงาน

ข้อที่ 7	ผู้สร้างงานทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อวัตถุประสงค์ของการผลิต	คิดเป็นร้อยละ
	ทำขาย	75
	ทำเป็นอาชีพ	10
	ทำไว้ใช้เองและไว้ขาย	10
	เพราะหัดทำ เพื่อหารายได้	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 7 วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อวัตถุประสงค์ ในการทำขาย มากที่สุด เพราะหัดทำ เพื่อหารายได้ ทำเป็นอาชีพ เป็นการทำไว้ใช้เองและไว้ขาย ทั้งหมดเป็นการทำเพื่อให้มีรายได้

รายการที่ 5 แสดงข้อมูล ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้รอบรู้ ในด้าน วัตถุประสงค์ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวพันทำในกรณีใด ทั้งหมดเห็นตรงกันว่า ทำขาย คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 4 ข้อมูลลักษณะความเหมาะสมใช้สอยเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวพันในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ที่	เครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวพัน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1	ภาชนะใส่น้ำดื่ม	1	1	16	2	0
2	ภาชนะหุงต้ม	0	0	0	4	16
3	ภาชนะใส่อาหารหมักดอง	4	3	7	6	0
4	อุปกรณ์ใช้ในการทำพิธี	0	0	8	9	3
5	เครื่องประดับในเรือน	11	3	6	0	0
6	เครื่องประดับบริเวณบ้าน	12	4	4	0	0
7	เครื่องตกแต่งบริเวณและตัวอาคาร	11	4	5	0	0
8	ประติมากรรมตกแต่งผนังอาคาร	7	6	7	0	0
9	กระเบื้องตกแต่งผนังอาคาร	3	10	7	0	0
10	อ่าง และกระถางใส่ต้นไม้	12	6	2	0	0

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูล ระดับลักษณะความเหมาะสมใช้สอยเครื่องปั้นดินเผาด้าน เกวียนในปัจจุบัน ได้ดังนี้ ประเภทภาชนะใส่น้ำดื่มมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง มากที่สุด และมาก ตามลำดับ ประเภทภาชนะหุงต้มมีความเหมาะสมในในระดับไม่มีและน้อย ตามลำดับ ประเภทภาชนะใส่อาหารหมักดองมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง น้อย มากที่สุด และ มาก ตามลำดับ ประเภทอุปกรณ์ใช้ในพิธีมีความเหมาะสมในระดับน้อยและปานกลาง ตามลำดับ ประเภทเครื่องประดับในเรือนมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด,ปานกลางและมาก ตามลำดับ ประเภทเครื่องประดับบริเวณบ้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ปานกลางและมากใน ระดับเท่ากัน ตามลำดับ ประเภทเครื่องตกแต่งบริเวณและตัวอาคารมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุดและปานกลางในระดับเท่ากัน และรองลงมาได้แก่ระดับมาก ประเภทประติมากรรมตกแต่งผนังอาคารมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ปานกลาง และมากตามลำดับ ประเภท กระเบื้องตกแต่งผนังมีความเหมาะสมในระดับ มาก ระดับปานกลาง และ มากที่สุด ตามลำดับ ประเภทอ่างและกระถางใส่ต้นไม้มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด มาก และปานกลาง ตาม ลำดับ

จากการแสดงข้อมูลวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ประเภทเครื่องประดับตกแต่ง ในด้านต่างๆและ เครื่องใช้ในลักษณะการตกแต่ง ได้แก่เครื่องประดับตกแต่งบริเวณบ้านคิด, อ่างและกระถางใส่ ต้นไม้, เครื่องตกแต่งบริเวณและตัวอาคาร, ประติมากรรมตกแต่งผนังอาคาร และกระเบื้องตกแต่งผนัง ระดับความเหมาะสมในการใช้สอยมาก ในระดับ มากที่สุด มาก และปานกลาง ประเภทเครื่องใช้และภาชนะใส่อาหาร มีความเหมาะสมในระหว่างระดับปานกลาง มากที่สุด และ มาก ประเภทอุปกรณ์ใช้ในพิธีมีความเหมาะสมในระดับ น้อยถึงปานกลาง ประเภท ภาชนะในการหุงต้ม มีความเหมาะสมในระหว่างระดับไม่มีและน้อย

ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัตถุ ดิบ แสดงข้อมูลตามลักษณะของเนื้อหาดังต่อไปนี้

ข้อมูลที่ 1 วัตถุ ดิบ ได้แก่อินที่ใช้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียน จาก การสังเกตกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้สร้างงาน 5 รายดังนี้

1. ดินที่ได้จากแหล่ง กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมด ได้ดิน จากการซื้อทั้งหมด ราคาถละ 150 บาท เหมือนกัน ซึ่งผู้ขายนำจากดินทุ่งนาใส่รถปริมาณการขนดินประมาณ 750 กิโลกรัม ลักษณะดิน ผู้สร้างงานทุกกลุ่มใช้ดิน 2 ชนิด กลุ่มผู้สร้างงานนายประกอบ แดงกระโทก นายเปล่ง ป้อกระโทก นายประสิทธิ์ ป้อกระโทกและกลุ่มนายสุนทร มาไทยทองหลาง ใช้ดินเหนียวและดินทราย กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก ใช้ดินเหนียวและดินทรายเหนียว ลักษณะดินของผู้สร้างงานทุกกลุ่ม ดินเหนียวจะมีเนื้อแข็งละเอียดเป็นก้อนเหมือนกันหมดสีดินมีสีใกล้เคียงกันทุกกลุ่มคือสีน้ำตาลเทา สีคล้ำ ดินเหนียวของกลุ่มผู้สร้างงานนายประสิทธิ์ ป้อกระโทก มีสีคล้ำเข้มกว่าทุกกลุ่ม ดินทรายเป็นดินทรายเนื้อละเอียดทั้งหมดทุกกลุ่ม สีดินทรายจะเป็นสีเหลืองน้ำตาลใกล้เคียงกันทุกกลุ่ม

2. การขนย้าย และวิธีการขนย้าย

กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่ต้องจัดการเรื่องการขุดดินและการขนย้าย การขนย้ายดินและการขุดดินนั้นเป็นความรับผิดชอบของผู้จำหน่ายดิน

3. การเก็บรักษาดิน

กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดกองดินทั้ง 2 ชนิด ไว้กลางแจ้งใกล้กัน ใกล้โรงเรือนที่ทำการขึ้นรูป เครื่องนวดดินและบ่อหมักดิน โดยทั้งหมดให้เหตุผลตรงกันว่าเพื่อสะดวกในการทำงาน

เมื่อได้ดินมาครั้งแรกกลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดกองดินทั้ง 2 ชนิด ไว้กลางแจ้งใกล้กันเพื่อให้ดินถูกแดด โดยทั้งหมดให้เหตุผลตรงกันว่าโดยให้เหตุผล ตรงกันว่า เพื่อให้ดินแห้งและแตกละเอียด หมักจะเปื่อยง่าย เนื้อละเอียดนวดง่าย นายประสิทธิ์ ป้อกระโทก ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่าดินมีจำนวนมากทำที่เก็บลำบาก ในการได้ดินมานั้นผู้สร้างงานทั้งหมด มีการจัดการดังนี้ กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีการใช้เครื่องจักรบดดิน โดยให้เหตุผลตรงกันว่าดินเนื้อละเอียดมากอยู่แล้ว ไม่มีการนำผสมกับดินประเภทอื่นใช้เฉพาะดินด้านเกวียน

3.1 กองดินทั้ง 2 ชนิด กองไว้กลางแจ้งใกล้กัน

3.2 ไม่มีการรดน้ำ

3.3 กองดินไว้กลางแจ้งเพื่อเป็นการผึ่งแดด

3.4 ไม่มีการย่อยดินหรือสับดิน

3.5 ไม่มีการใช้เครื่องจักรบดดิน

3.6 การนำผสมกับไม่มีดินประเภทอื่น ใช้เฉพาะดินด้านเกวียน

จากการแสดงข้อมูลที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ ได้แก่ ดิน ที่ผู้สร้างงานใช้ ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 5 ราย พบว่า ผู้สร้างงานทั้งหมดได้ดินจากการซื้อ จากผู้นำดินมาขาย ในลักษณะ ผู้ประกอบการ จำหน่ายดิน ผู้สร้างงานไม่ต้องจัดการหาแหล่งดิน ไม่ต้องทำการขนย้าย การเก็บดิน จะกองไว้ กลางแจ้งเพื่อประโยชน์ ในการเตรียมดิน และสะดวกในการใช้งาน โดยไม่มีการ การรดน้ำ ไม่มี การย่อยดินหรือสับดิน มีการกองดินไว้กลางแจ้งเพื่อเป็นการผึ่งแดด มีการทำเหมือนกันทั้งหมด เนื่องจากมีความเข้าใจในคุณสมบัติของดินตรงกัน กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีการใช้เครื่องจักร บดดิน โดยให้เหตุผลตรงกันว่าดินเนื้อละเอียดมากอยู่แล้ว ไม่มีการนำผสมกับดินประเภทอื่นใช้ เฉพาะดินต้านเกวียน การเก็บรักษาดินดังกล่าวเป็นวิธีการเดียวกันและมีเหตุผลเดียวกันเนื่อง เป็นการถ่ายทอดการทำงานในท้องถิ่นและผู้สร้างงานมีประสบการณ์ในการทำงานและเข้าใจในคุณสมบัติของดินโดยเรียนรู้จากประสบการณ์

ข้อมูลที่ 2 การนำวัตถุประสงค์ ได้แก่ดินไปใช้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาต้าน เกวียน จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้สร้างงาน 5 รายดังนี้

1. การนำดินไปใช้ มีการนำผสมกับดินประเภทอื่นหรือไม่ กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีการผสมกับดินประเภทอื่น
2. การนำดินมาใช้ กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดจะแบ่งดิน ในการนำมาใช้มาต่างกันออกไป ตามการใช้งาน ดังนี้ กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทก แบ่งดินหมักใช้ต่อวันหรือสองวันต่อการ หมัก 1 บ่อ ขนาดบ่อ กว้าง 1.50 เมตร ยาว 2 เมตร และลึกประมาณ 0.60 เมตร กลุ่มนาย ประสิทธิ์ ปีกะโทกจะแบ่งดินใส่บ่อหมัก ไว้แล้วใช้หมักบ่อครึ่งหนึ่งเพื่อหมักดินแค่พอใช้ในแต่ ละครั้ง กลุ่มนายเปล่ง บ่อกระโทก ใช้การกองดินหมักโดยนับประมาณ 50 บุงก็ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก และกลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลาง จะแบ่งดินหมักใช้ต่อวันต่อครั้ง ในการหมัก และแบ่งใช้จำนวนต่อวัน ประมาณ 1.36 ลูกบาศก์เมตรต่อครั้ง ใช้แบ่งขวดครั้งวันละประมาณ 1 ลูกบาศก์เมตร แบ่งใช้ต่อวัน ตามต้องการใช้

จากการแสดงข้อมูลที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ การนำวัตถุประสงค์ ได้แก่ดินไปใช้ในการทำ หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน ไม่มีการผสมกับดินประเภทอื่น การนำดินมาใช้ ส่วน ใหญ่จะเหมือนกัน คือแบ่งไปใช้เพื่อการหมักปริมาณตามต้องการ และแตกต่างกันตามปริมาณ ในการใช้ตามการทำงานของผู้สร้างงาน

รายการที่ 6 ข้อมูล วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน จากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ข้อที่ 1	การได้ดินมาด้วยวิธีการซื้อจากผู้นำมาขาย	คิดเป็นร้อยละ 100
ข้อที่ 2	การเลือกดิน	คิดเป็นร้อยละ
	คูสีและความละเอียดของเนื้อดิน 8 ราย	40
	ไม่ได้เลือก 5 ราย	25
	คูสีของดิน 3 ราย	15
	ดูความละเอียดของเนื้อดิน 3 ราย	15
	คูสีของดิน แต่ไม่ได้เลือก 1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 วัตถุประสงค์ได้แก่ดินพบว่า ดินที่ผู้สร้างงานเตรียมเพื่อใช้ในการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนได้จากการซื้อจากผู้นำมาขายทั้งหมด การเลือกดินโดยวิธีการคูสีและความละเอียดของเนื้อดิน มากที่สุด ไม่ได้เลือก ใช้วิธีการคูสีของดิน และใช้วิธีการดูความละเอียดของเนื้อดิน ใช้วิธีการคูสีของดินแต่ไม่ได้เลือก ตามลำดับ

จากการแสดงข้อมูลวิเคราะห์ได้ดังนี้ การได้วัตถุประสงค์มาได้จากการซื้อทั้งหมดผู้สร้างงานไม่ได้เลือกสรรจากแหล่งวัตถุประสงค์โดยตรง ซื้อจากผู้ประกอบการจำหน่าย จึงใช้วิธีเลือกจากการซื้อโดยคูสีและความละเอียดของเนื้อดิน การเลือกวัสดุที่ใช้จึงเป็นการใช้ทักษะในการเลือกคุณภาพของวัตถุประสงค์โดยใช้สีและความละเอียดของเนื้อดินเป็นเกณฑ์

ข้อที่ 3	ดินที่ใช้การทำเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน	คิดเป็นร้อยละ
	ดินเหนียว ดินทราย 12 ราย	60
	ดินดำ(ดินเหนียว)และดินทราย 6 ราย	30
	ดินเหนียว และดินเหนียวร่วน 1 ราย	5
	ดินเหนียว ดินทรายเหนียว 1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 3 วิเคราะห์ได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ได้แก่ดินที่ใช้การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน ดังนี้ ใช้ดินเหนียวและดินทราย มากที่สุด ใช้ดินดำ(ดินเหนียว)และดินทราย รองลงมา ใช้ดินเหนียวและดินเหนียวร่วน เท่ากันกับดินเหนียวและดินทรายเหนียวตามลำดับ

ข้อที่ 4	ส่วนผสมของดินที่ท่านใช้เป็นประจำ	คิดเป็นร้อยละ
	ดินเหนียว 2 ส่วนและดินทราย 1 ส่วน 5 ราย	25
	ไม่แน่นอน 4 ราย	20
	ดินดำ 20 ส่วนและดินทราย 10 ส่วน 2 ราย	10
	ดินดำ 3 ส่วนและดินทราย 2 ส่วน 2 ราย	10
	ดินเหนียว 1 ส่วนและดินเหนียวร่วน 2 ส่วน 1 ราย	5

	คิดเป็นร้อยละ
ดินดำ 7 ส่วนและดินทราย 3 ส่วน 1 ราย	5
ดินดำ 5 ส่วนและดินทราย 3 ส่วน 1 ราย	5
ดินดำ 3 ส่วนและดินทราย 1 ส่วน 1 ราย	5
ดินเหนียว 1 ส่วนและดินทรายเหนียว 1 ส่วน 1 ราย	5
ดินเหนียว 25 ส่วนและดินทราย 30 ส่วน 1 ราย	5
ดินเหนียว 3 ส่วนและดินทราย 2 ส่วน 1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 4 วิเคราะห์ ได้ดังนี้ ส่วนผสมของดินที่ผู้สร้างงานใช้เป็นประจำ ผู้สร้างงาน ใช้ดินเหนียวและดินทราย 2:1 มากที่สุด รองลงมา ใช้ส่วนผสมไม่แน่นอน ใช้ส่วนผสมดินดำและดินทราย 2:1, ดินดำและดินทราย 3:2, ใช้ส่วนดินเหนียวและดินเหนียว ร่วน 1:2, ดินดำและดินทราย 7:3, ดินดำและดินทราย 5:3, ดินดำและดินทราย 3:1, ดินเหนียวและดินทรายเหนียว 1:1, ดินเหนียวและดินทราย 25:30, ดินเหนียวและดินทราย 3:2 ตามลำดับ

ข้อที่ 5 มีวัตถุคิบบอื่นผสมในดินที่ใช้ปั้นหรือไม่	คิดเป็นร้อยละ
ไม่มี 20 ราย	100
ข้อที่ 6 อัตราส่วนที่ท่านใช้ในการผสมดินได้จาก	
ดวง (ระบุภาชนะที่ใช้ดวง) ใช้bungกี 10 ราย	50
ใช้วิธีประมาณ 9 ราย	45
ใช้รถเข็น 1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 5 ข้อที่ 6 วิเคราะห์ ข้อมูลได้ดังนี้ผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีวัตถุคิบบอื่นผสมในดินที่ใช้ปั้น อัตราส่วนที่ใช้ในการผสมดินได้จาก การดวงด้วยbungกี มากที่สุด ใช้วิธีประมาณ ใช้รถเข็นไม่ระบุวิธี ตามลำดับ

ข้อมูลวัตถุดิบ ที่ใช้การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้ 20 ราย ดังนี้

ข้อที่ 1 นอกจากดินด้านเกวียนแล้วมีวัตถุดิบอื่นผสมหรือไม่	คิดเป็นร้อยละ
ไม่มี 19 ราย	95
มี ได้แก่ ซิลิกา และดินระนอง 1 ราย	5
ข้อที่ 2 สัดส่วนที่ใช้ในการผสมดินใช้วิธี ชั่งน้ำหนัก 1 ราย	5

ดวง (ระบุภาชนะที่ใช้ดวง).บั้งก็. 1 ราย	5
ประมาณ โดยใช้บั้งก็ ดัก 18 ราย	90

จากข้อที่ 1 ข้อที่ 2 แสดงข้อมูลวัดฤกษ์ ที่ใช้การทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน ตามความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้ ดังนี้ นอกจากดินผ่านแล้วไม่มีมีวัดฤกษ์อื่นผสม มากที่สุด มีวัดฤกษ์อื่นผสม ได้แก่ชิลิกาและดินระนอง สัดส่วนที่ใช้ในการผสมดินใช้วิธีประมาณ โดยใช้บั้งก็ ดัก มากที่สุด และใช้วิธีชั่งน้ำหนัก ,ดวง โดยบั้งก็

จากการแสดงข้อมูลวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ วัดฤกษ์ ทั้งหมดคือดิน ที่ใช้มี 2 ชนิด ได้แก่ดินเหนียวและดินทราย ลักษณะของดินจะแตกต่างกันบ้างทำให้เรียกแตกต่างกันออกไป การใช้ส่วนผสมเป็นการตามคุณภาพของดินและความสามารถของผู้สร้างงาน โดยไม่มีวัดฤกษ์อื่นผสม อัตราส่วนที่ใช้ในการผสมดินได้จากการประมาณ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการผลิต_แสดงข้อมูลตามลักษณะของเนื้อหาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการเตรียมดิน ลำดับขั้นตอนการเตรียมดิน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ขั้นตอนการเตรียมดิน ลำดับขั้นตอนการเตรียมดิน	คิดเป็นร้อยละ
1. หมักดิน นวดดิน 1 ราย	5
2. เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก ดวงดินผสม 1 ราย	5
หมักดิน คลุกเคล้าดิน นวดดิน	
3. เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก ดวงดินผสม 6 ราย	30
หมักดิน นวดดิน	
4. เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก ดวงดินผสม 5 ราย	25
คลุกเคล้าดิน นวดดิน	
5. สับดินให้แตก เลือกเศษวัสดุออก ดวงดินผสม 5 ราย	25
หมักดิน ลุกเคล้าดิน นวดดิน	
6. ดวงดินผสม สับดินให้แตก หมักดิน คลุกเคล้าดิน 2 ราย	10
นวดดิน	

จากการแสดงข้อมูลที่ 1 จากการแสดงข้อมูล วิเคราะห์ได้ว่า ขั้นตอนการเตรียมดินของผู้สร้างงานส่วนใหญ่เลือกเศษวัสดุออกจากดิน เป็นลำดับที่ 1 สับดินให้แตกเป็นลำดับที่ 2 ตวงดินผสมเป็นลำดับที่ 3 หมักดินเป็นลำดับที่ 4 คลุกเคล้าดินเป็นลำดับที่ 5 และ นวดดินเป็นลำดับที่ 6 นวดดินเป็นขั้นตอน สุดท้าย ที่หลังจากคลุกเคล้าดิน หรือหลังจากการหมักดิน ขั้นตอนที่สำคัญคือการหมักและการนวดดิน การเลือกเศษวัสดุและการสับดินเป็นขั้นตอนทำลำดับแรกแต่บางรายไม่มี

ข้อมูลที่ 2 แสดงข้อมูลขั้นตอนการเตรียมดิน ดินที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ข้อที่ 1	เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมดิน	คิดเป็นร้อยละ
	จอบและบั้งก็	19 ราย 95
	จอบและรถเข็น	1 ราย 5
	เครื่องนวดดิน	20 ราย 100
	ถังน้ำ	20 ราย 100
ข้อที่ 2	อุปกรณ์ที่ใช้ในการหมักดิน	
	ถังตักน้ำ	1 ราย 5
	บ่อหมัก	18 ราย 90
	ถุงปุ๋ยเก่าใช้รองดิน	1 ราย 5
ข้อที่ 3	เวลาที่ใช้ในการหมัก	
	เช้า	2 ราย 10
	กลางวัน	4 ราย 20
	เย็น	3 ราย 15
	ไม่จำกัดเวลาแล้วแต่สะดวก	11 ราย 55
	เวลาที่ใช้ในการหมักจำนวนวัน	
	1 วัน	9 ราย 45
	1 คืน	3 ราย 15
	1-2 วัน	3 ราย 15
	1 คืน 1 วัน	1 ราย 5
	2 - 3 วัน	4 ราย 20

		คิดเป็นร้อยละ
ข้อที่ 4	ปริมาณดินที่ใช้ในการหมักแต่ละครั้ง 1 บ่อ 20 ราย	100
	ขนาดประมาณ 2x3 เมตร ลึก 0.50 เมตร	5
	ดินทั้งหมด 50 บุงกี 1 ราย	1
	ดินทั้งหมด 30 บุงกี 2 ราย	5
	ดินทั้งหมด 40 บุงกี 1 ราย	5
	ดินทราย 30 บุงกี ดินเหนียว 25 บุงกี 1 ราย	5
	ดินทั้งหมด 70 บุงกี 1 ราย	5
ข้อที่ 5	จำนวนน้ำที่ใช้ในการหมักดิน	
	จำนวน 25 ลิตร,ถึง 1 ราย	5
	80 ลิตร 2 ราย	10
	160 ลิตร 5 ราย	25
	ท่วมดิน 11 ราย	55
	ไม่จำกัด 4 ราย	20

จากการแสดงข้อมูลที่ 2 แสดงข้อมูลขั้นตอนการเตรียมดิน วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ ผู้สร้างงานใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมดิน เป็นเครื่องมือทั่วไปได้แก่จอบและบุงกี รถเข็น และใช้ใช้เครื่องจักรนวดดิน ทั้งหมด การหมักดินไม่มีวัตถุดิบเป็นส่วนผสมในดินอุปกรณที่ใช้ในการหมักดินใช้ บ่อหมัก คัด ถังตักน้ำ ใช้ถุงปุ๋ยเก้ารองดิน เป็นสิ่งที่ใช้เหมือนกันหมด เวลาที่ทำการหมักดินไม่จำกัดเวลาแล้วแต่สะดวก เวลาในการหมักดินใกล้เคียงกัน ปริมาณดินที่ใช้ในการหมักแต่ละครั้ง ใช้จำนวนใกล้เคียงกัน แตกต่างกันเล็กน้อย ตามความพอใจในการทำงานของผู้สร้างงาน จำนวนน้ำที่ใช้ในการหมักดิน ใส่น้ำจนท่วมดินจะเพียงพอในการทำให้ดินนิ่ม เหมาะแก่การนวด ซึ่งเป็นการทำงานจากทักษะ ประสบการณ์ และความเคยชิน

ข้อมูลที่ 3 แสดงข้อมูลขั้นตอนการนวดดิน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

ข้อที่ 1	ท่านมีผู้ช่วยนวดดินกี่คน	คิดเป็นร้อยละ
	นวดเองคนเดียว 3 ราย	15
	มีผู้ช่วย 1 คน 6 ราย	30
	มีผู้ช่วย 2 คน 8 ราย	40
	มีผู้ช่วย 3 คน 2 ราย	10
	มีผู้ช่วย 5 คน 1 ราย	5

ข้อที่ 2	ผู้ช่วยนวดดินของท่านทำหน้าที่อะไรบ้าง	คิดเป็นร้อยละ
	นวดดิน ผสมดิน 2 ราย	10
	นวดดิน ขนดิน 3 ราย	15
	ผสมดิน หมักดิน โม่ดิน ปั่นล้อย 1 ราย	5
	ผสมดิน 1 ราย	5
	คลุกเคล้าดิน 1 ราย	5
	ขนดิน 1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูลที่ 3 จากข้อมูลวิเคราะห์ได้ว่าการเตรียมดิน ผู้สร้างงานผู้ช่วย 1-5 คน ส่วนใหญ่จะมี 2 คน และมีการทำคนเดียว ผู้ช่วยมีหน้าที่ในการ นวดดิน ขนดิน ผสมดินหมักดิน คลุกเคล้าดิน

ข้อมูลที่ 4 แสดงข้อมูล ขั้นตอนการเตรียมดินตามความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่ม ตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ 20 ราย

ข้อที่ 1	เรียงลำดับขั้นตอนการเตรียมดินในปัจจุบัน (1,2,3,4,5)	คิดเป็นร้อยละ
	(1) ตวงดินผสม สับดินให้แตก เลือกเศษวัสดุออก หมักดิน การนวดดิน	5
	(2) ตวงดินผสม สับดินให้แตก คลุกเคล้าดิน หมักดิน การนวดดิน	5
	(3) ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน	20
	(4) ตวงดินผสม หมักดิน การนวดดิน	10
	(5) สับดินให้แตก ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน	5
	(6) เลือกเศษวัสดุออก ตวงดินผสม การนวดดิน	5
	(7) หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน	5
	(8) เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก หมักดิน นวดดิน	15
	(9) ตวงดินผสม สับดินให้แตก เลือกเศษวัสดุออก คลุกเคล้าดิน หมักดิน การนวดดิน	5
	(10) เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน	25
ข้อที่ 2	การนวดดิน โดยการ ใช้มือนวด แบ่งดิน	100
	ใช้ เครื่องจักรนวด	100

จากการแสดงข้อมูลที่ 4 ขั้นตอนการเตรียมดินตามความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ ข้อที่ 1 เรียงลำดับขั้นตอนการเตรียมดินในปัจจุบัน ลำดับขั้นตอนการเตรียมดิน เลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน มากที่สุด ลำดับขั้นตอนการเตรียมดิน ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน รองลงมา ลำดับขั้นตอนการเตรียมเลือกเศษวัสดุออก สับดินให้แตก หมักดิน นวดดิน ลำดับขั้นตอนการเตรียม ตวงดินผสม หมักดิน การนวดดิน และ ลำดับขั้นตอนการเตรียมตวงดินผสม สับดินให้แตก เลือกเศษวัสดุออก หมักดิน การนวดดิน, ลำดับขั้นตอนการเตรียมตวงดินผสม สับดินให้แตก คลุกเคล้าดิน หมักดิน การนวดดิน ลำดับขั้นตอนการเตรียม สับดินให้แตก ตวงดินผสม หมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน, ลำดับขั้นตอนการเตรียม เลือกเศษวัสดุออก ตวงดินผสมการนวดดิน, ลำดับขั้นตอนการเตรียมหมักดิน คลุกเคล้าดิน การนวดดิน, ลำดับขั้นตอนการเตรียม ตวงดินผสม สับดินให้แตก เลือกเศษวัสดุออก คลุกเคล้าดิน หมักดิน การนวดดิน ตามลำดับ

ข้อที่ 2 การนวดดิน มีการใช้มือนวด เพื่อการแบ่งดิน และใช้เครื่องจักรนวดในการนวดดินทั้งหมด

จากการแสดงข้อมูล วิเคราะห์ได้ว่า ขั้นตอนการเตรียมดินของผู้สร้างงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและรอบรู้ดังนี้ ลำดับขั้นตอนการเตรียมดิน เลือกเศษวัสดุออก และการตวงดิน เป็นขั้นตอนลำดับแรก มากที่สุด แต่ไม่มีในขั้นตอนของบางราย ขั้นตอนที่มีทุกรายคือ การหมักดินและการนวดดิน ซึ่งขั้นตอนการนวดดินจะเป็นลำดับสุดท้าย การนวดดิน มีทั้งการนวดดินด้วยเครื่องจักรและการนวดดินด้วยมือเพื่อการแบ่งดินในบ้นขึ้นรูป

ข้อมูลที่ 5 ขั้นตอนการผลิต การเตรียมดิน จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน

กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดจะแบ่งดินมาต่างใช้กันออกไปตามการใช้งาน

1. กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทก แบ่งดินหมักใช้ต่อวันหรือสองวันต่อการหมัก 1 บ่อ
2. กลุ่มนายประสิทธิ์ ปีกะโทก จะแบ่งดินใส่บ่อหมัก แต่ใช้ไม้กันบ่อครึ่งหนึ่งเพื่อหมักดินแต่พอใช้ในแต่ละครั้ง
3. กลุ่มผู้สร้างงานนายเปล่ง ปีกะโทก แบ่งดินหมัก 1 กอง และปิดไว้เมื่อนำดินไปนวดก็เก็บไว้ใช้
4. กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก จะแบ่งดิน 1 บ่อ และแบ่งนวดใช้ 2-3 วันต่อครั้ง

และกลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลาง จะแบ่งดินหมักใช้ต่อวันในการหมัก และแบ่งใช้จำนวนต่อวัน ใช้แบ่งงวดครั้ง วันละประมาณ 1 ลูกบาศก์เมตร แบ่งใช้ต่อวัน ตามต้องการใช้ โดยแบ่งหมักแต่ละครั้ง

การเลือกเศษวัสดุออก กลุ่มผู้สร้างงาน ทั้งหมด มีการเลือกเศษวัสดุดังนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลเตรียมดินจากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 5 รายดังนี้

ที่	กลุ่มผู้สร้างงาน	การเลือกเศษวัสดุออก
1	นายประกอบ แต่งกระโทก	เลือกขณะนำดินลงบ่อหมักและนำดินขึ้นจากบ่อหมัก เพื่อนำไปนวดไม่ต้องใช้มือ เครื่องมือ เศษวัสดุที่เลือกส่วนใหญ่ได้แก่ รากไม้และกรวดเล็กๆ
2	นายเปล่ง ป้อประโทก	ดินส่วนใหญ่จะไม่มีอะไรปนมาถ้ามีหมัก จะเป็นดินที่ใช้ทำเครื่องปั้นไม้ได้ จะใช้มือ ขณะโยงดินได้แก่ เศษกรวดส่วนใหญ่จะเก็บใบไม้ที่ร่วงลง บนกองดิน
3	นายประสิทธิ์ ปี่กระโทก	จะเก็บทั้งขณะนำดินลงบ่อหมัก และนำขึ้นจากบ่อหมัก เพื่อนำไปนวด ถ้าเจอเมื่อใดก็ใช้มือเก็บทิ้ง ส่วนใหญ่จะเก็บใบไม้ ที่ร่วงลงบนกองดิน
4	นายสนั่น เปลียนกระโทก	เก็บขณะนำดินลงบ่อหมักและนำขึ้น จากบ่อหมักเพื่อนำไปนวด เศษวัสดุที่ เลือกออกได้เป็นรากไม้ ใบไม้
5	นายสุทร มาไทยทองกลาง	เก็บขณะนำดินมาใช้และขณะนำดินหมักแล้วขึ้นนวด เมื่อเห็นจะใช้มือเก็บจากบ่อหมักใช้เศษวัสดุได้แก่ รากไม้ใบไม้

จากตารางที่ 5 แสดงข้อมูลเตรียมดินจากการสังเกตวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ ผู้สร้างงาน จะเลือกเศษวัสดุ ขณะนำดินลงบ่อหมักและนำดินขึ้นจากบ่อหมักเพื่อนำไปนวดไม่ต้องใช้มือ เครื่องมือ เศษวัสดุที่เลือกส่วนใหญ่ได้แก่ รากไม้และกรวดเล็กๆ ซึ่งส่วนไม่มีมากนักและเป็นขั้นตอนที่ไม่สำคัญ เนื่องจากดินไม่มีเศษวัสดุที่ต้องเลือกออก เนื่องจากแหล่งดินที่นำมาเป็นวัสดุจะเป็นดินที่เกิดจากการตกตะกอนของดินที่น้ำพัดพามา

ข้อมูลที่ 6 แสดงข้อมูล ขั้นตอนการผลิต การเตรียมดิน ดังนี้ จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน

1. การนำดินมาใช้ กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดจะแบ่งดินมาต่างใช้กันออกไปตามการใช้งาน กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทก แบ่งดินหมักใช้ต่อวันหรือสองวันต่อการหมัก 1 บ่อ กลุ่มนายประสิทธิ์ ปีกะโทก จะแบ่งดินใส่บ่อหมัก แต่ใช้ไม้กั้นบ่อครึ่งหนึ่งเพื่อหมักดินแค่พอใช้ในแต่ละครั้ง กลุ่มผู้สร้างงานนายเปล่ง ป้อกระโทก แบ่งดินหมัก 1 กอง และปิดไว้เมื่อนำดินไปนวดก็เก็บไว้ใช้ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก จะแบ่งดิน 1 บ่อ และแบ่งนวดใช้ 2-3 วันต่อครั้ง และกลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลาง จะแบ่งดินหมักใช้ต่อวันในการหมัก และแบ่งใช้จำนวนต่อวัน ใช้แบ่งนวดครั้ง วันละประมาณ 1 ลูกบาศก์เมตร แบ่งใช้ต่อวัน ตามต้องการใช้ โดยแบ่งหมักแต่ละครั้ง การเลือกเศษวัสดุออก

กลุ่มผู้สร้างงาน ทั้งหมด มีการเลือกเศษวัสดุ การเตรียมดิน วัตถุประสงค์ที่ ใช้ผสม กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดใช้ดินจากแหล่งดินด้านเดียวกัน 2 ชนิด คือดินเหนียวและดินทรายเหมือนกัน ต่างกันไม่มากนัก มีกลุ่มนายสนั่นเปลี่ยนกระโทก ที่ใช้ดินเหนียวกับดินทรายเหนียวซึ่งนายสนั่นให้เหตุผลว่า ดินทรายเหนียวจะเหนียวกว่าดินทรายธรรมดาคุณสมบัติอื่น ๆ ไม่ต่างกัน

2. การผสมดินทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเดียวกันจากการสังเกต ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานทั้งหมดมีส่วนในการใช้ดินเป็นของตนเองแต่ไม่ต่างกันมากนักกลุ่มผู้สร้างงานใช้ดวงคือบุงกี โดยใช้การตักประมาณนับจำนวนเป็นส่วนส่วนดังนี้

กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทกใช้ดินเหนียว 1 ส่วนและดินทราย 2 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณ กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโทก ส่วนส่วนของดินที่ใช้ในการปั้นครกใช้ดินเหนียว 1 ส่วนและดินทราย 2 ส่วน และการเตรียมดินเพื่อใช้ในการปั้นงานทั่วไปใช้ดินเหนียว 2 ส่วนและดินทราย 3 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณ กลุ่มนายประสิทธิ์ ปีกะโทก ส่วนที่ใช้ในการปั้นครกใช้ดินเหนียว 1 ส่วนและดินทราย 1 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณและส่วนที่ใช้ในงานทั่วไปใช้ดินเหนียว 2 ส่วนและ ดินทราย 3 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทกใช้ดินเหนียว 1 ส่วนและดินเหนียวทราย 1 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณ กลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลาง ใช้ดินเหนียว 3 ส่วนและดินทราย 1 ส่วนโดยใช้บุงกีตักประมาณ เครื่องมือตวง ผู้สร้างงานทั้งหมดใช้บุงกีเป็นเครื่องมือตวงดิน โดยนับวิธีประมาณ กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโทก นอกจากใช้บุงกีตักโกยแล้วยังใช้วิธีนับจากจำนวนที่ยวรถเข็นที่ใช้ขนดินอีกด้วย

3. การสับดินให้แตก กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีการสับดินให้แตกหรือบดย่อยดินก่อนโดยตรง โดยทั้งกลุ่มผู้สร้างงาน 5 รายให้เหตุผลว่าดินละเอียดอยู่แล้วไม่ต้องบดหรือย่อยเพียงหมักก็พอ การสับดินเนื่องจากต้องการให้สะดวกในการโกยและขนดินโดยวิธีไม่ต่างกัน โดยใช้จอบฟันดินหรือโกยเพื่อให้ดินมีขนาดเล็ก

4. การคลุกเคล้าดิน กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดไม่มีการคลุกเคล้าดิน ก่อนการหมัก

5. การหมักดิน

5.1 วิธีการหมักดิน กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมดมีวิธีการหมักดินโดยส่วนรวมคล้ายกันดังนี้ ใช้บุงกีไถดินทรายใส่ลง ในบ่อให้ดินทรายรองพื้นเกลี่ยดินหนาประมาณ 10-15 เซนติเมตรใส่ดินสลับชั้นกัน ประมาณชั้นละ 20 เซนติเมตรโดยชั้นแรกใส่ดินทราย เกลี่ยดินทรายแล้วจึงใส่ดินเหนียวสลับดินทรายใส่ดินสลับชั้นกัน ชั้นสุดท้ายคือดินเหนียว จนพูนเต็มบ่อ ใส่น้ำจนท่วมดิน มีกลุ่มนายเป่ง ป้อกระโทกไม่ใช้บ่อหมักแต่ใช้วิธีการกองโดยใส่ดินทรายรองพื้นเช่นกัน กลุ่มผู้สร้างงานทั้ง 5 รายให้เหตุผลตรงกันว่า ถ้าใช้ดินเหนียวรองพื้นน้ำจะไม่ไหลจะเนื่องจากดินเหนียวจะขังน้ำไว้ หมักทิ้งไว้ 1 คืน ทิ้งไว้อีกประมาณเกือบ 1 วัน ใส่น้ำมากขึ้นตามจำนวนดิน ของแต่ละกลุ่มประมาณ 400-800 ลิตร นอกจากกลุ่มนายเป่ง ป้อกระโทกจะใช้ไม้ปักดินดูถ้าดินชุ่มน้ำพอแล้วไม้จะปักลงได้ง่าย เมื่อใส่น้ำจนพอแล้วทุกกลุ่มจะใช้กระสอบถุงปุ๋ยเก่าและพลาสติกปิด โดยให้เหตุผลว่าเพื่อไม่ให้หน้าดินแห้ง แล้วใช้ไม้หรือวัสดุอื่นที่มีน้ำหนักทับกันไม่ให้แผ่นพลาสติกเปิด ไม่มีวัสดุอื่นผสมหรือในการหมักดิน

ขั้นตอนการเตรียมดิน เมื่อต้องการใช้ จึงนำถุงปุ๋ยเก่า วางบนแผ่นไม้ ไถดินขึ้นจากบ่อ ซึ่งเรียกว่า 'โยงดิน' โดยใช้มือไถดินพร้อมกับคลุกเคล้าดินโดยเคล่า ๆ 1-2 ครั้ง กองดินไว้บนกระสอบปุ๋ยเก่า เพื่อนำไปนวดต่อไป

สภาพการเตรียมดิน กลุ่มผู้สร้างงาน 4 ราย ใช้บ่อหมัก ที่เป็นบ่อดินขุดลึกประมาณ 50- 80 เซนติเมตร มีกลุ่มนายเป่ง ป้อกระโทก ใช้วิธีหมักโดยการกองดินแล้วรดน้ำ ไม่ใช้บ่อหมักดิน วิธีการอื่นเหมือนกัน สถานที่ใช้หมักดิน ผู้สร้างงานทั้งหมด หมักดินบริเวณ ใกล้โรงปั้น หรือบริเวณที่ทำงานของตน เวลาที่ใช้ในการหมักดิน กลุ่มนายเป่ง ป้อกระโทก ใช้เวลา 1 คืน กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทกและนายสุทร มาไทยทองหลวงใช้เวลาในการหมักจำนวน 1 คืน 1 วัน กลุ่มนายประสิทธิ์ ป้อกระโทกใช้เวลา 2-3 วัน กลุ่มนาย สนั่น เปลี่ยนกระโทก ใช้เวลา 2-3 วัน วิธีในการหมัก กลุ่มผู้สร้างงานใช้วิธีในการหมักเหมือนกัน

เครื่องมือในการเตรียมดิน กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน ใช้เครื่องมือในการเตรียมดิน

- (1) เครื่องจักรในการนวด
- (2) ถังตักดิน
- (3) ถังน้ำ
- (4) จอบ
- (5) ไม้พาย

สถานที่ ข้างโรงเรือนและบ่อหมัก

เวลา การนวดดิน 16.30-18.50 น ประมาณ 1 ชั่วโมง

ทุกกลุ่มจะให้เวลาเพิ่ม ว่าการนวดดิน ใช้เวลาว่างและเมื่อดินที่นวดแล้วหมด

และนายสมเกียรติ แดงกระโทก ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า การนวดดินใช้เวลาตอนเย็นจะไม่ร้อน และเมื่อ นวดดินเสร็จแล้วจะได้อาบน้ำเป็นการเสร็จงานในวันนั้นด้วย

ข้อมูลที่ 7 ความเกี่ยวเนื่องกับขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

ข้อที่	ผู้สร้างงานเริ่มฝึกงานปั้นเมื่ออายุ	คิดเป็นร้อยละ
ข้อที่ 1	จำไม่ได้	6 ราย
	10 - 15 ปี	5 ราย
	16 - 20 ปี	6 ราย
	21 - 25 ปี	1 ราย
	26 - 30 ปี	1 ราย
ข้อที่ 2	ผู้สร้างงานรู้วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผา	
	จากครอบครัว	11 ราย
	จากเพื่อนบ้าน	6 ราย
	จากญาติ	1 ราย
	จากพ่อตา	1 ราย
จากครอบครัวและเพื่อนบ้าน	1 ราย	
ข้อที่ 3	ผู้สร้างงานปั้นเครื่องปั้นดินเผาโดยวิธีใดได้ก่อน	
	ใช้เป็นหมุน	16 ราย
	วิธีอิสระ	4 ราย
ข้อที่ 4	ลูกศิษย์ของผู้สร้างงาน คือ	
	ภรรยา	6 ราย
	บุตรชาย	6 ราย
	ภรรยาและบุตร	4 ราย
	ผู้ร่วมหุ้น(ลูกศิษย์)	1 ราย
	บุตรเขย	1 ราย
	ผู้รับจ้าง	1 ราย
ญาติ พี่น้อง	1 ราย	
ข้อที่ 5	ถ้าไม่มีลูกศิษย์ทำนปั้นอย่างไร	
	ปั้นได้เฉพาะงานชิ้นเล็กๆ	8 ราย
	ปั้นได้เป็นงานบางประเภท	7 ราย
	ปั้นไม่ได้เพราะไม่คนหมุนแป้น	4 ราย
	ทำงานอื่นไปก่อน	1 ราย

ข้อที่ 6	สถานที่ใช้ปั้นเครื่องปั้นดินเผาเป็นประจำ		คิดเป็นร้อยละ
	บ้าน	11 ราย	55
	โรงปั้นของตนเอง	6 ราย	30
	โรงเรียนที่ติดกับบ้าน	3 ราย	15
ข้อที่ 7	สถานที่ผู้สร้างงานทำการขึ้นรูปมีผู้อื่นปั้นด้วยกี่คน		
	ไม่มี	8 ราย	40
	มี 2 - 3 คน	12 ราย	60

จากการแสดงข้อมูลที่ 7 ความเกี่ยวเนื่องกับขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาค่าด้าน เกวียนวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ การสร้างงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาค่าด้านเกวียนเป็นการทำงาน ระบบครอบครัว เนื่องจากผู้สร้างงานต้องมีลูกศิษย์เพื่อช่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในครอบครัว จึงมีการฝึกการทำเครื่องปั้นดินเผาไปด้วยในงานแรกจึงเป็นการหมุนเวียนเป็นส่วนใหญ่ จากการทำงานที่เป็นระบบครอบครัวทำให้ ส่วนใหญ่เป็นการทำงานที่บ้านหรือใกล้บ้านที่อยู่อาศัย จึงมีถ่ายทอดในครอบครัวและในสังคม จากการถ่ายทอดในสังคมและครอบครัว ผู้สร้างงานส่วนใหญ่ จึงเริ่มฝึกงานปั้น ช่วงอายุ 10- 20 ปี เป็นส่วนใหญ่จำช่วงอายุของการเริ่มฝึกงานไม่ได้ และส่วนใหญ่รู้วิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาจากครอบครัวและเพื่อนบ้าน

ข้อมูลที่ 8 แสดงความเกี่ยวเนื่องกับขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาค่าด้านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

ข้อที่ 1	งานที่ผู้สร้างงานถนัดในการปั้นที่สุด		คิดเป็นร้อยละ
	(1) ขึ้นรูปเค้าโครง แจกัน กระถางอ่าง อ่างบัว ปลา ครก ปั้นลอยตัว	12 ราย	60
	(2) ตกแต่งรายละเอียด	3 ราย	15
	(3) ทุกอย่าง	5 ราย	25
ข้อที่ 2	วิธีการปั้น (ขึ้นรูป) ผู้สร้างงานถนัดที่สุดคือ		
	(1) ใช้แป้นหมุน	17 ราย	85
	(2) วิธีอิสระ	3 ราย	15
	(3) วิธีขีด,วิธีแผ่น,วิธีหล่อ, ทำพิมพ์	0 ราย	0
ข้อที่ 3	รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นในปัจจุบัน ได้จาก		
	(1) รูปแบบดั้งเดิมทำต่อกันมา	8 ราย	
	(2) ดัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม	2 ราย	

		คิดเป็นร้อยละ
(3) ทำตามอย่างผู้นำในด้านการออกแบบของชุมชน	0 ราย	0
(4) เลียนแบบสิ่งประดิษฐ์อื่น ๆ	0 ราย	0
(5) ทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง	8 ราย	40
(6) คิดแบบเอง	1 ราย	5
(7) ทุกอย่าง	18 ราย	90

จากการแสดงข้อมูลที่ 8 แสดงความเกี่ยวข้องเนื่องกับขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ ข้อที่ 1 งานที่ผู้สร้างงานถนัดในการปั้นที่สุด ได้แก่ การขึ้นรูปเค้าโครง แจกกัน กระถาง อ่าง อ่างบัว ปลา ครก ปั้นลอยตัว ได้มากที่สุด ทำได้ทุกอย่าง และ ตกแต่งรายละเอียด ตามลำดับ ซึ่งงานดังกล่าวเป็นงานโดยทั่วไปของช่างปั้น ข้อที่ 2 วิธีการปั้น (ขึ้นรูป) ผู้สร้างงานถนัดที่สุดคือ ไซ้แป้นหมุน วิธีอิสระ เป็นลำดับต่อมา ส่วนวิธีการขึ้นรูปวิธีขีด,วิธีแผ่น,วิธีหล่อ,ทำพิมพ์ ผู้สร้างงานจะทำได้ ข้อที่ 3 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นในปัจจุบัน ได้จากทุกอย่าง มากที่สุด และลำดับต่อมา เป็นรูปแบบดั้งเดิมทำต่อกันมา และทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง เป็นลำดับรอง ดัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม และคิดแบบเอง เนื่องจากงานที่ช่างถนัดดังกล่าวเป็นวิธีการขึ้นรูปที่ผู้สร้างงานมีความถนัดจากการได้รับการถ่ายทอดจากท้องถิ่น และรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นในปัจจุบัน ได้จากรูปแบบดั้งเดิมทำต่อกันมาและดัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม มีเค้าโครงสร้างของรูปทรงจากแบบเดิม

ข้อมูลที่ 9 แสดงความเกี่ยวข้องเนื่องกับขั้นตอนการขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

ข้อที่ 4 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่สามารถทำได้	20 ราย	คิดเป็นร้อยละ
ประเภทเครื่องใช้		
โอ่งน้ำ	13 ราย	65
อ่าง	12 ราย	60
ไห	13 ราย	65
แจกกัน	12 ราย	60
ที่รองขาตุ๋นข้าว	9 ราย	45
ตะเกียง	2 ราย	10

ที่เขียนหรี	15	ราย	75
ม้านั่ง	6	ราย	30
กระถางปลูกต้นไม้	13	ราย	65
ทุกอย่างที่ใช้เป็นหมุน	18	ราย	90
ประเภทตกแต่ง ที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม	20	ราย	คิดเป็นร้อยละ
กระเบื้องปูพื้น	5	ราย	25
กระเบื้องประดับผนัง	3	ราย	15
โคมไฟ	5	ราย	25
หน้ากาก	1	ราย	5
ตุ๊กตา	3	ราย	15
แจกันโคมไฟ	2	ราย	10
รูปปั้นรูปสัตว์ ปลา เต่า หอย กบ วัว ควาย ม้า	19	ราย	95
เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย สร้อย กำไล ต่างหู	0	ราย	0

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 4 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานสามารถทำได้ ประเภทเครื่องใช้ โอ่งน้ำ อ่าง โห แจกัน ที่รองขาตู้กับข้าว ตะเกียง ที่เขียนหรี ม้านั่ง กระถางปลูกต้นไม้ และทุกอย่างที่ใช้เป็นหมุน เป็นรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานสามารถทำได้ เป็นส่วนใหญ่ ประเภทตกแต่ง ที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม กระเบื้องปูพื้น กระเบื้องประดับผนัง โคมไฟ หน้ากาก ตุ๊กตา แจกันโคมไฟ รูปปั้นรูปสัตว์ ปลา เต่า หอย กบ วัว ควาย ม้า เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย สร้อย กำไล ต่างหู เป็นรูปแบบที่ผู้สร้างงานส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำได้

ข้อที่ 5 ผู้สร้างงานมีแบบในการปั้นหรือไม่	20	ราย	คิดเป็นร้อยละ
มี ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1)	18	ราย	90
(1) แบบจากผู้ว่าจ้างสั่งทำ	12	ราย และผู้สั่งทำ	
ใช้รูป 9 ราย ใช้ตัวอย่างจริง 3 ราย			
(2) แบบของช่างมีความสามารถทำได้	18	ราย	
ใช้รูป 4 ราย ใช้ตัวอย่าง 7 ราย			
ออกแบบใหม่เอง 4 ราย			
และออกแบบเพิ่มจากรูปแบบเดิม 3 ราย			
ไม่มี	2	ราย	10

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 5 วิเคราะห์ได้ว่า ผู้สร้างงานส่วนใหญ่มีรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันได้จากหลายวิธีปั้นรูปแบบทำตามแบบที่ได้แบบจากผู้ว่าจ้างสั่งทำจากรูป, จากตัวอย่าง และแบบที่ช่างมีความสามารถทำได้จากตัวอย่าง จากรูป ออกแบบเองใหม่ ออกแบบเพิ่มเติมจากรูปแบบเดิม รูปแบบส่วนใหญ่เป็นรูปแบบดั้งเดิม คัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม แต่เป็นโครงสร้างหรือเค้าโครงแบบเดิม ซึ่งได้จากวิธีการกรรมวิธีในการสร้างงานของช่าง

ตารางที่ 6 แสดงขั้นตอนการขึ้นรูปทำแต่ละส่วนของผลิตภัณฑ์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

ส่วนของผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ทรายโรยรองพื้นไม้รองปั้นหรือแป้นหมุน	20	100
ทำส่วนฐานหรือติดตุ๊ด ลำดับที่ 1	20	100
ทำส่วนลำตัว ลำดับที่ 2	9	45
ส่วนปากหรือส่วนคอ ลำดับที่ 3	7	35
ส่วนปากหรือส่วนสุดท้ายของผลิตภัณฑ์ลำดับที่ 4	6	30
ส่วนขอบปากลำดับที่ 3	1	5
ส่วนขอบปากลำดับที่ 4	1	5
ส่วนขอบปากลำดับที่ 5	6	30
ส่วนประกอบหรือส่วนตกแต่ง ลำดับที่ 6	6	30
ไม่แน่ แล้วแต่งงานและแล้วแต่ขนาด	11	55

จากตารางที่ 6 แสดงข้อมูล ขั้นตอนการขึ้นรูปทำแต่ละส่วนของผลิตภัณฑ์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการขึ้นรูปทำแต่ละส่วนของผลิตภัณฑ์มีลำดับ ขั้นตอนและวิธีการดังนี้ วิธีการขึ้นรูปเมื่อเริ่มขึ้นรูปผู้สร้างงานใช้ทรายโรยรองพื้นไม้รองปั้นหรือแป้นหมุน คิดเป็นร้อยละ 100 ขั้นตอนการขึ้นรูปทำแต่ละส่วนของผลิตภัณฑ์มี วิธีการและลำดับขั้นตอนตามรูปแบบและลักษณะของเครื่องปั้น ทำส่วนฐานหรือติดตุ๊ด ลำดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 100 ทำส่วนลำตัว ลำดับที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนปากหรือส่วนคอ ลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนปากหรือส่วนสุดท้ายของผลิตภัณฑ์ลำดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนขอบปากลำดับที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 5 ส่วนขอบปากลำดับที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 5 ส่วนขอบปากลำดับที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 30 ส่วนประกอบหรือส่วนตกแต่ง ลำดับที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 30 และ ลำดับที่ไม่แน่ คิดเป็นร้อยละ 55 ให้เหตุผลของลำดับขั้นตอนที่ไม่แน่ได้แก่ แล้วแต่งงานและแล้วแต่ขนาด

วิเคราะห์ได้ดังนี้ การเริ่มต้นของฐาน เป็นการทำลำดับที่ 1 เหมือนกัน ส่วนต่อจากนั้น แล้วแต่รูปแบบของผลิตภัณฑ์ และขนาดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทำให้ช่างต้องการวิธีในการทำงาน

2. ข้อมูลที่ 10 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการขึ้นรูป จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

เครื่องมือและอุปกรณ์	คิดเป็นร้อยละ
แป้นหมุน	100
หวี	100
ผ้า	100
ฟองน้ำ	100
เหล็กชุด	25
เชือก หรือเอ็น	20
อุปกรณ์สร้างลาย	20
ไม้วัดขนาด	55
มีด	65
ไม้ตัดตุต	5
ทุกอย่าง	25

จากการแสดงข้อมูลที่ 10 เครื่องมือและอุปกรณ์ในการขึ้นรูป ผู้สร้างงานใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในการขึ้นรูปที่ผู้สร้างงานใช้ วิเคราะห์ดังนี้ การใช้อุปกรณ์และเครื่องมือในการขึ้นรูปของผู้สร้างงาน ส่วนใหญ่เหมือนกันในการใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่แป้นหมุน ผ้า หวี ฟองน้ำ แตกต่างกันตามลักษณะรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ได้แก่การใช้มีการใช้ไม้วัดขนาด เหล็กชุด และเชือกหรือเอ็น และอุปกรณ์สร้างลาย มีด ไม้ตัดตุต

ข้อมูลที่ 11 หน้าทีลูกศิษย์ในการขึ้นรูป จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

หน้าทีลูกศิษย์ในการขึ้นรูป	คิดเป็นร้อยละ
เตรียมล้อ 16 ราย	80
เตรียมแป้นหมุน 8 ราย	40
ส่งล้อ 10 ราย	50

		คิดเป็นร้อยละ
หมุนแป้น	16 ราย	80
ส่งเครื่องมือและอุปกรณ์	3 ราย	15
ยกงานไปเก็บหรือไปฝัง	16 ราย	80
เตรียมดิน	1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูลที่ 11 แสดงข้อมูล หน้าที่ลูกศิษย์ในการขึ้นรูป วิเคราะห์ได้ว่า ลูกศิษย์ช่วยงาน เตรียมล้อย ยกงานไปเก็บหรือไปฝัง หมุนแป้น เป็นหน้าที่หลัก ส่งล้อย เตรียมแป้นหมุน ส่งเครื่องมือและอุปกรณ์ เตรียมดิน เห็นได้ว่าลูกศิษย์ทำงานที่เป็นการช่วยเหลือให้ช่างสามารถทำการขึ้นรูปได้สะดวกขึ้น

ข้อมูลที่ 12 ในการขึ้นรูปเกี่ยวกับเครื่องมือของผู้สร้างงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา	คิดเป็นร้อยละ
กระถางน้ำ	10
แป้น	30
ผ้ารีดดิน	45
หวี	45
ไม้ปั้น	35
ลูกกลิ้ง	10
ไม้แกะ	10
ผ้าจับขอบ	25
เหล็กขูด	5
ข้อที่ 2 เครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการตกแต่ง	
แป้น	35
ผ้ารีดดิน	15
หวี	10
ผ้าจับขอบ	10
ไม้ตัดตุ๊ด	10
ทุกอย่าง	10

ข้อที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ตกแต่งลวดลายมาจาก	คิดเป็นร้อยละ
ได้รับจากบรรพบุรุษ	0
ซื้อ	30
ทำเอง	35
ซื้อ และ ทำเอง	15

จากการแสดงข้อมูล ที่ 11 ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 เครื่องมือใช้ตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา จากการ ดังนี้ จากการแสดงข้อมูลพบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการตกแต่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการขึ้นรูป ส่วนเพิ่มจากการขึ้นรูป เป็นเครื่องมือที่ช่างคิดประดิษฐ์เองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

ตารางที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นรูปของผู้สร้างงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน

ที่	การขึ้นรูป	จำนวน	ร้อยละ
1	งานประเภทเครื่องปั้นที่ปั้นยากที่สุด		
	แกะลอยตัว ฝานัง	5	25
	ปั้นลอยตัว	1	5
	อ่างบัว	2	10
	ครก	1	5
	อิสระ	1	5
	หลายอย่าง	1	5
2	งานประเภทที่ปั้นง่ายได้แก่		
	ไห บัว	1	5
	แจกันน้อย	1	5
	ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน	4	20
	อ่างบัว	3	15

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ที่	การขึ้นรูป	จำนวน	ร้อยละ
3	พิมพ์	2	10
	โอ่งเล็ก	1	5
	ครก	1	1
	การตกแต่งแบบใดที่ทำพร้อมกับการขึ้นรูป		
	ขูด-ขีด และหวี	13	65
	ตีลูกกลิ้ง	2	10
	ตกแต่งโครงร่าง	1	5
	ขีดเส้น	2	10
รูปทรง	2	10	

จากตารางที่ 7 จากการแสดงข้อมูลวิเคราะห์ได้ว่า งานประเภทที่ปั้นยาก ได้แก่งานประเภทแกะลอยตัวฝาน้ำ เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความสามารถในด้านงานประติมากรรม ส่วนงานประเภทอ่างปลูกบัวเนื่องจากเป็นรูปแบบเพื่อที่มีการตกแต่งมีหลายขั้นตอน งานประเภทที่ปั้นง่ายที่สุดได้แก่งานประเภทที่ขึ้นรูปง่าย คือประเภทที่ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ซึ่งเป็นงานที่ผู้สร้างงานทั่วไปถนัด การตกแต่งงาน ที่ทำพร้อมกับการขึ้นรูป การขูด-ขีด และหวี การตีลูกกลิ้ง

ตารางที่ 8 ข้อมูลขั้นตอนวิธีการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

วิธีการตกแต่ง ผลิตภัณฑ์	ขณะขึ้นรูป		หลังจากขึ้นรูป		ขณะดินหมาด		หลังเผา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขูด-ขีด	5	25	5	25	2	10	-	-
กด-กลิ้ง	4	20	1	5	3	15	-	-
แกะ	3	15	1	5	5	25	-	-
ปั้นติด	1	5	2	10	5	25	-	-
ฉลุ	-	-	-	-	5	25	-	-
พิมพ์ติดแปะ	-	-	2	10	6	30	-	-
ดีล่าย	-	-	-	-	-	-	-	-
ลงสี	-	-	-	-	-	-	6	30

จากตารางที่ 8 แสดงข้อมูลขั้นตอนวิธีการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาของผู้สร้างงาน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงานดังนี้ ผู้สร้างงานมีการตกแต่งขณะขึ้นรูปใช้วิธีการขูด-ขีด คิดเป็นร้อยละ 25 ใช้วิธีการ กด-กลิ้ง คิดเป็นร้อยละ 20 ใช้วิธีการ แกะ คิดเป็นร้อยละ 15 ใช้วิธีการปั้นติด คิดเป็นร้อยละ 5 การตกแต่ง หลังจากขึ้นรูปใช้วิธีการ ขูด-ขีด คิดเป็นร้อยละ 25 ใช้วิธีการปั้นติด คิดเป็นร้อยละ 10 ใช้วิธีการพิมพ์ติดแปะคิดเป็นร้อยละ 10 ใช้วิธีการกด-กลิ้ง คิดเป็นร้อยละ 5 ใช้วิธีการแกะ คิดเป็นร้อยละ 5 การตกแต่ง ขณะดินหมาดใช้วิธีการ แกะคิดเป็นร้อยละ 25 ใช้วิธีการฉลุคิดเป็นร้อยละ 25 ใช้วิธีการปั้นติด คิดเป็นร้อยละ 20 ใช้วิธีการพิมพ์ติดแปะ คิดเป็นร้อยละ 15 ใช้วิธีการ ขูด-ขีด คิดเป็นร้อยละ 10 การตกแต่งหลังเผา ใช้วิธีการ ลงสี คิดเป็นร้อยละ 30

วิเคราะห์ได้ดังนี้ การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีการแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และลดลាយการตกแต่งด้วยวิธีการขูดขีดขณะขึ้นรูปมากที่สุดเนื่องจาก ลายขูดขีดส่วนใหญ่เป็นลายขูดขีดโดยรอบ การขูดขีดขณะขึ้นรูปโดยการใช้แป้นหมุนเป็นการทำได้โดยง่าย และแล้วเสร็จเช่นเดียวกันกับลายกดกลิ้ง เช่นลายเส้นรอบปากครก ลายจตุรรอบปากโองและไห และใช้ตกแต่งหลังการขึ้นรูปแล้ว เนื่องจากหลังจากขึ้นรูปแล้วดินยังนิ่มอยู่ จึงสะดวกในการขูด-ขีด,กด-กลิ้ง และใช้ลดลាយติดด้วยการปั้นติดและพิมพ์ติดแปะเป็นเนื้อ

เดียวกัน การใช้วิธีการ แกะและฉลุดินหมดมากที่สุดเนื่องจากการแกะขณะดินยังนิ่มอยู่ จะทำให้ผลิตภัณฑ์เสียรูปทรง ใช้วิธีการปั้นติด การปั้นติดบางรูปแบบต้องรอให้ดินหมาดลง การใช้วิธีการปั้นติดและพิมพ์ติดแปะเนื่องจากการเป็นการตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อการใช้สอยด้าน ความงามหลังจากการขึ้นรูปทรง การพิมพ์ติดแปะเป็นการตกแต่งผลิตภัณฑ์ที่ต้องการรูปแบบ เดียวกันจำนวนมาก ทำให้ได้ลวดลายของรูปแบบใกล้เคียงกัน จึงมีการใช้มากที่สุด ส่วนการ ลงสีนั้นเนื่องจากคุณสมบัติของวัตถุดิบทำให้เนื้อดินเผาไม่เหมาะในการเคลือบจึงใช้วิธีการลงสี หลังเผา เพื่อตกแต่งสี

ตารางที่ 9 ข้อมูลการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้าง งาน 20 ราย ดังนี้

ที่	การตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา	จำนวน	ร้อยละ
1	ลวดลายที่ใช้ในการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา		
	ลายจุด	3	15
	ลายเส้น	9	45
	ลายภาพ	5	25
	ตามใบสั่ง	1	5
	ทุกอย่าง	3	15
2	ได้ลวดลายในการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาจาก		
	ลวดลายดั้งเดิม	7	35
	ดัดแปลงมาจากของเดิม	3	15
	คิดขึ้นมาใหม่	6	30
	ได้แบบจากผู้สั่งสินค้า	12	60
3	ความคิดในการสร้างลวดลายขึ้นมาเอง	-	-
	โดย	9	45
	ไม่เคย	11	55

จากตารางที่ 9 แสดงข้อมูลการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผาของผู้สร้างงาน ผู้สร้างงานใช้ ลวดลายที่ใช้ในการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผา ดังนี้ ผู้สร้างงานใช้ลายเส้น ลายภาพ ลายจุด ทำทุกอย่าง ทำตามใบสั่ง

ผู้สร้างงานได้ลวดลายในการตกแต่งเครื่องปั้นดินเผามาจากได้แบบจากผู้สั่งสินค้า ลวดลายดั้งเดิม คิดขึ้นมาใหม่ ดัดแปลงมาจากของเดิม ความคิดในการสร้าง ลวดลายขึ้นมาเองของผู้สร้างงาน เคยคิดและไม่เคย ในจำนวนใกล้เคียงกัน

ข้อมูลที่ 12 ผลการฝังเครื่องปั้นดินเผา ต่อการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกี่ยวเนื่อง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 การฝังเครื่องปั้นมีผลต่อการเผา ผู้สร้างงานมีในเหตุผลดังนี้ ถ้าแห้งเกินไปจะแตก, ถ้าไม่แห้งจะแตกง่ายผายาก, ถ้าถูกแดดถูกลมแห้งไวไปเวลาเผาจะแตก, ฝังดีเวลาเผาไม่แตก, ให้เผาได้เร็วขึ้น

ข้อที่ 2 สถานที่ฝังเครื่องปั้น, ได้แก่ใกล้ๆ โรงเรือน, ในที่ร่ม, ในโรงปั้น, แล้วแต่ความเหมาะสม, ในบ้าน, ที่โล่งและใต้ถุนบ้าน

จากข้อมูล ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าการฝังเครื่องปั้นดินเผา มีผลต่อการเผาผู้สร้างงานต้องระวังให้แห้งในระดับที่พอเหมาะกับการเผา แดดและลมมีผลต่อความแห้งของเครื่องปั้นดินเผา และสถานที่ฝังเป็นบริเวณใกล้กับสถานที่ทำเครื่องปั้นดินเผาของผู้สร้างงานโดยเลือกบริเวณที่มีผลต่อการฝังเครื่องปั้น

ข้อที่ 3	เครื่องปั้นฝังจนเหมาะที่จะเผาได้แล้ว	คิดเป็นร้อยละ
	ดูความชื้นของเนื้อดิน	55
	คูสีดินของเครื่องปั้น	15
	นับจำนวนวันที่ฝัง	15
	ทุกวิธี	10
ข้อที่ 4	ความต่างกันในการฝังเครื่องปั้น ที่ขนาดของเครื่องปั้นแล้วแต่ประเภทเท่ากัน	

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าการเครื่องปั้นฝังจนเหมาะที่จะเผาได้แล้ว ผู้สร้างงาน ใช้วิธีการ ดูความชื้นของเนื้อดิน เป็นส่วนใหญ่ และคูสีดินของเครื่องปั้น และนับจำนวนวันที่ฝัง รวมทั้งใช้ทุกวิธี การฝังเครื่องปั้นดินเผามีความต่างกันการฝังเครื่องปั้น ที่ขนาดของเครื่องปั้นแล้วแต่ประเภท แต่ผู้สร้างงานเห็นว่า เท่ากัน

ข้อที่ 5	จำนวนวันที่ใช้ในการฝังเครื่องปั้น	คิดเป็นร้อยละ
	ขนาดเล็ก 2-3 วัน	15
	5-7 วัน	25

	คิดเป็นร้อยละ
10 วัน	5
15 วัน	5
แล้วแต่ประเภทงาน	50
ขนาดกลาง 3 วัน	10
7- 10 วัน	40
15 วัน	15
แล้วแต่ประเภทงาน	55
ขนาดใหญ่ 4 วัน	10
10 วัน	5
20 วัน	25
แล้วแต่ประเภทงาน	60
พอแห้ง แล้วแต่ขนาด	5
ข้อที่ 6 ปัญหาที่สำคัญในการฝังงาน (ได้มากกว่า 1)	
แดด	30
ลม	30
ฝน	50
แห้งมากเกินไป	10

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 5 และ ข้อที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าการเครื่องปั้นฝังจนเหมาะที่จะเผาได้แล้ว ผู้สร้างงาน จำนวนวันที่ใช้ในการฝังเครื่องปั้น ขึ้นกับขนาด และประเภทของเครื่องปั้นดินเผา ขนาดเล็ก ใช้เวลาฝัง ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1-3 วัน และ 5-7 วัน และ 10-15 วัน มีเป็นส่วนน้อย ขนาดกลาง ใช้เวลา ในระหว่าง 7-15 เป็นส่วนใหญ่ ขนาดใหญ่ ใช้เวลา 20 วัน เป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่สำคัญในการฝังงาน ส่วนใหญ่คือฝนแดด และลม มีผลต่อการฝังเท่าๆ กัน และเครื่องปั้นที่แห้งเกินไปมีผลต่อการเผา

ผลการวิเคราะห์ดังนี้ ผลของการฝังนั้นมีผลต่อการทำเครื่องปั้นดินเผา ดังนี้ การฝังให้แห้งเพื่อการเผาที่ เร็วขึ้น ถ้าฝังไม่ดีจะทำให้เครื่องปั้นเสียหาย การฝังจึงมีการฝังในร่ม ไม่ให้ถูกลมและ แดดเพราะจะทำให้น้ำระเหยเร็วไป จึงมีการฝังในที่ร่มบริเวณต่าง ๆ เนื่องจากมีการ ฝังเป็นเป็นการทำให้น้ำออกจากเครื่องปั้นแต่ถ้าแห้งเร็วเกินไปจะทำให้ดินแห้งแตก เวลาในการฝังต่างกันออกไปตามขนาด และประเภทของงานมากที่สุด ปัญหาเรื่อง ในการฝังมากที่สุดคือฝน

ข้อมูลที่ 13 ขั้นตอนการเผาเครื่องปั้นดินเผาต้านเคียวิน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

	คิดเป็นร้อยละ
เตาเผาเครื่องปั้นดินเผาต้านเคียวิน	
ข้อที่ 1 ผู้สร้างงานมีเตาเผาของตนเอง 20 ราย	100
ข้อที่ 2 ผู้สร้างงานเผาเครื่องปั้นดินเผาที่เตาของตนเอง	100
ของญาติ พี่น้อง	10
ข้อที่ 3 ทำนเผาเครื่องปั้นดินเผาโดยการเผาเอง	49
เผาร่วมกับผู้อื่น	15
จ้างผู้อื่นเผา	15
มีผู้อื่นเผาให้	5

จากการแสดงข้อมูลที่ 13 เกี่ยวเนื่องกับการเผาเครื่องปั้นดินเผาต้านเคียวิน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้ ผู้สร้างงานทั้งหมดมีเตาเผาของตนเอง ผู้สร้างงานเผางานเครื่องปั้นที่เตาเผาของครอบครัว และของญาติพี่น้อง ผู้สร้างงานเผาเครื่องปั้นดินเผาโดยเผาเองด้วยตน และมีการเผาร่วมกับผู้อื่นและจ้างผู้อื่นเผา และผู้อื่นเผาให้ ตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูล เตาเผาเป็นสิ่งสำคัญในการทำเครื่องปั้นดินเผา ผู้สร้างงานมีเตาเผาเป็นของครอบครัว เนื่องจากเป็นการทำในครัวเรือนและทำเป็นอาชีพ ผู้สร้างงานส่วนใหญ่เผาเครื่องปั้นดินเผาเอง มีการจ้างผู้อื่นมาช่วยในการเผา

ข้อมูลที่ 14 ขั้นตอนการเผาเครื่องปั้นดินเผาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ข้อที่ 1	ขั้นตอนในการเผาเครื่องปั้นดินเผา(เรียงลำดับ)	คิดเป็นร้อยละ
	รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ) เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง)	50
	อดไฟ (อดเตา) รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ) เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง)	5
	รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ) อดไฟ (อดเตา) เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง)	5
	รมไฟ(ลุ่ม) อดไฟ (อดเตา)เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง) อดไฟ (อดเตา)	10
	รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ)เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง) สุมไฟ(ใส่ไฟ)	15
	รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ) เร่งไฟ (ขึ้นปล่อง)อดไฟ (อดเตา)	15

ข้อที่ 2	การเผาผลิทธิภัณฑ์ของผู้สร้างงานเป็นการเผาแบบใด	คิดเป็นร้อยละ	
	เผาดำ	2 ราย	10
	เผาแดง	14 ราย	70
	ทั้งเผาแดงและเผาดำ	4 ราย	20
ข้อที่ 3	ขั้นตอนใดในการเผาที่ยากที่สุด		
	ดอนลุ่ม	4 ราย	20
	อู่ไฟ	4 ราย	20
	ใส่ไฟ	1 ราย	5
	ไฟแรง เร่งไฟ	4 ราย	20
	หน้าพน ผืนเปียก	2 ราย	10
	เท่ากัน	5 ราย	25
ข้อที่ 4	ขั้นตอนใดในการเผาที่ คิดว่า ไม่สามารถทำคนเดียวได้		
	ทุกขั้นตอน	8 ราย	40
	เร่งไฟขึ้นปล่อง	4 ราย	20
	เอาของออกจากเตา	2 ราย	10
	รมไฟ	2 ราย	10
	ตอนขนพิน	2 ราย	10
	ล่าเสียง	2 ราย	10

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 1 ข้อที่ 2 ข้อที่ 3 ข้อที่ 4 ขั้นตอนในการเผาเครื่องปั้นดินเผา (เรียงลำดับ)ของผู้สร้างงานจะเหมือนกัน ที่มีขั้นตอนหลัก คือ รมไฟ(ลุ่ม) สุมไฟ(ใส่ไฟ) เร่งไฟ(ขึ้นปล่อง) มากที่สุด ส่วนใหญ่จะเริ่มจากขั้นตอนการรมไฟ(ลุ่ม) และขั้นตอนสุดท้ายอยู่ที่ความสามารถและวิธีการของผู้สร้างงาน และสภาพของเครื่องปั้น เช่น ยังขึ้นอยู่ หรือตามสภาพการเผา เช่น มีฝนตกชุก เตาชื้น การเผาผลิทธิภัณฑ์ใช้การเผาแดงเป็นส่วนใหญ่มีทั้งการเผาแบบเผาแดงและ เผาดำ แบบของการเผามีส่วนทำให้ขั้นตอนการเผาของผู้สร้างงานต่างกัน ขั้นตอนการเผามีความยากใกล้เคียงกัน ขั้นตอนที่ไม่สามารถทำคนเดียวได้ คือทุกขั้นตอนของการเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา คือขั้นเร่งไฟขึ้นปล่อง และ เอาของออกจากเตา,รมไฟ,ตอนขนพิน, ล่าเสียง

ข้อที่ 5 ผู้สร้างงานมีไม่มีการทำพิธีในการเผาเครื่องปั้นดินเผา 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 95

มีพิธี การทำพิธี 1 ราย ในขั้นตอนการสร้างเตาเสร็จในครั้งแรกเป็นการทำเพื่อศิริมงคล และบอกเจ้าที่และเป็นฉลองเตาไม่ใช่การทำพิธีตามความเชื่อเรื่องเตา

ข้อที่ 6	ก่อนเผามีการอุ่นเตา เพื่อให้เตาอุ่น	18 ราย	คิดเป็นร้อยละ 90
	การอุ่นเตาใช้เวลา 1 วัน หรือ ครึ่งวัน		
	ไม่มีการอุ่นเตา	2 ราย	คิดเป็นร้อยละ 10
ข้อที่ 7	ใช้คนลำเลียง 2 - 3 คน	7 ราย	คิดเป็นร้อยละ 35
	3 - 5 คน	3 ราย	คิดเป็นร้อยละ 15
	ใช้รถ (ระบุ) รถเข็น	1 ราย	คิดเป็นร้อยละ 5
	ใช้คนลำเลียง 2-3 คนและใช้รถเข็น	9 ราย	คิดเป็นร้อยละ 45

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 5 ข้อที่ 6 ข้อที่ 7 ขั้นตอนการเผาเครื่องปั้นดินเผา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้สร้างงานส่วนใหญ่ไม่มีการทำพิธีในการเผาเครื่องปั้นดินเผา มีบางรายมีพิธีในขั้นตอนการสร้างเตาเสร็จในครั้งแรกเป็นการทำเพื่อศิริมงคล และบอกเจ้าที่และเป็นฉลองเตาไม่ใช่การทำพิธีตามความเชื่อเรื่องเตา ก่อนเผาผู้สร้างงานมีการอุ่นเตา เพื่อให้เตาอุ่น ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอุ่นเตา ครึ่งวัน ถึง 1 วัน เนื่องจากเป็นการอุ่นเตาเพื่อไล่ความชื้นออกจากเตา ทำให้เตาแห้ง การลำเลียงเพื่อการจัดเรียงเข้าเตาเผา ใช้คนลำเลียง 2-3 คนและใช้รถเข็น มากที่สุด ใช้คนลำเลียง 2-3 คน รองลงมาใช้คน 3 ถึง 5 คน และ ใช้รถเข็น ตามลำดับ การลำเลียงต้องใช้คนลำเลียงหลายคนเนื่องจากเตาเผา มีส่วนต้องมีผู้จัดส่งจากภายนอกเพื่อให้ผู้ที่อยู่ภายในเตารับและจัดเรียง การใช้รถเข็นเพื่อช่วยแบ่งเบาแรงงาน และลดเวลาในการลำเลียง เนื่องจากเครื่องปั้นดินเผามีน้ำหนัก และจำนวนมาก จำนวนคนขึ้นอยู่กับจำนวนผลิตภัณฑ์และขนาดของเตา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของครอบครัว

ข้อที่ 8	เชื้อเพลิงที่ใช้เผาเครื่องปั้นดินเผา ด้านแกวียน	คิดเป็นร้อยละ
(1)	ชนิดเชื้อเพลิง	30
	ฟืน	6 ราย 70
	ยางรถยนต์และฟืน	14 ราย
(2)	ผู้สร้างงานได้เชื้อเพลิงจาก	
	ซื้อจากผู้ขายประจำ	4 ราย 20
	จัดซื้อทั่วไป	16 ราย 80
(3)	ซื้อเชื้อเพลิงราคา	

700 บาท / คันรถ	18 ราย	90
ไม่แน่นอน	2 ราย	10
(4) วิธีการเลือกซื้อเพลิง(ฟิน)		

		คิดเป็นร้อยละ
ชนิดไม้	12 ราย	60
ขนาด	2 ราย	10
ความสดความแห้ง	1 ราย	5
ไม่ได้เลือก	4 ราย	20
ทุกอย่าง(ชนิดไม้, ขนาด, ความสดความแห้ง)	1 ราย	5

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 8 วิเคราะห์ได้ดังนี้ เชื้อเพลิงที่ใช้เผาเครื่องปั้นดินเผาผ่าน เกวียนชนิดเชื้อเพลิงผู้สร้างงานทั้งหมดใช้ฟืน มีการใช้อย่างระมัดระวังกับฟืนด้วยเป็นส่วนใหญ่ เชื้อเพลิงได้จากการจัดซื้อทั่วไปเป็นส่วนใหญ่และมีการซื้อจากผู้ขายประจำ ส่วนใหญ่อยู่ใน ราคา 700 บาท ต่อ คันรถ และมีบางส่วนที่ราคาไม่แน่นอน วิธีการเลือกซื้อเพลิง(ฟิน) ส่วน ใหญ่เลือกชนิดไม้ เลือกขนาดเลือกความสดแห้งของไม้ และใช้วิธีเลือกทุกอย่าง ได้แก่ ชนิด ขนาด ความสดแห้ง ตามลำดับและมีบางส่วนไม่ได้เลือก

ข้อที่ 9	วิธีควบคุมอุณหภูมิในการเผา		คิดเป็นร้อยละ
	สังเกตด้วยสายตาโดยการดูสีของผลิตภัณฑ์	3 ราย	15
	สังเกตด้วยการดูสีของของผนังเตาเผา	2 ราย	10
	สังเกตด้วยการดูสีของของปล่องเตาเผา	10 ราย	50
	ทุกอย่าง	5 ราย	25
ข้อที่ 9	ใช้เวลาในการเผาเครื่องปั้นทั้งหมด		
	1 วัน 1 คืน	1 ราย	5
	2 วัน	6 ราย	30
	3 วัน	6 ราย	30
	4 วัน	2 ราย	10
	5 วัน	1 ราย	5
ข้อที่ 10	มีการตกแต่งหลังเผา คือ วิธีการแต่งสี	2 ราย	10
	ไม่มี	18 ราย	90
	มี คือ วิธีการแต่งสี	2 ราย	10

ข้อที่ 11 ปัญหาสำคัญในการเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

เครื่องปั้นไม่แห้งดี	1	ราย	5
พินหายาก	4	ราย	20
เผาแล้วแตก	6	ราย	30
ไม่ดีตามต้องการ	3	ราย	15
ตั้งใจเย็น	2	ราย	10
พินแพง	4	ราย	20

จากการแสดงข้อมูล ข้อที่ 9 ข้อที่ 10 ข้อที่ 11 ข้อที่ 12 แสดงข้อมูล ขั้นตอนการเผาเครื่องปั้นดินเผาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน วิเคราะห์ได้ดังนี้ ผู้สร้างงาน ใช้วิธีควบคุมอุณหภูมิในการเผา โดยการ สังเกตด้วยการดูสีปล่องเตาเผา มากที่สุด รองลงมาวิธี การทุกอย่าง คือดูสีของ ผลิตภัณฑ์,สีผนังเตาเผา,สีปล่องเตาเผา ใช้เวลาในการเผาเครื่องปั้นทั้งหมด 2 วัน และ 3 วัน มากที่สุด รองลงมา และอยู่ระหว่าง 1 วันถึง 5 วัน การตกแต่งหลังเผา ส่วนใหญ่ ไม่มีการตกแต่งหลังเผา และมีการตกแต่งสี หลังเผาบ้าง ปัญหาสำคัญในการเผาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน เผาแล้วแตก และ เผาได้ไม่ดีตามต้องการ จำนวนมากที่สุด รองมาได้แก่ พินแพง และ พินหายาก ต้องใจเย็น เครื่องปั้นไม่แห้งดี

ข้อมูลที่ 15 จากการสังเกตสภาพการทำงาน ของกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน ดังนี้

1. สถานที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ผู้สร้างงานทั้งหมดทำการผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่ บริเวณที่อยู่อาศัยของตนเอง

กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทก ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปสำเร็จแล้วรอเผา และที่เผาแล้วเตรียมจำหน่ายใช้โรงเรือนต่อเป็นเพิงจากตัวบ้านเป็นที่ทำงานขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผา ใช้พื้นที่บริเวณบ้านเป็นที่กองดินซึ่งเป็นวัตถุดิบและกองเชื้อเพลิง บ่อหมักดินและนวดดิน มีเตาเผาและเผาเครื่องปั้นใช้โรงเรือนบริเวณบ้านเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปรอการเผา

กลุ่มนายประสิทธิ์ ปี่กระโทก ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านรูปเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่เผาสำเร็จรูปเตรียมจำหน่าย ใช้โรงเรือนบริเวณบ้านเป็นที่ทำงานขึ้นรูปและเก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปแล้วรอการเผาใช้พื้นที่บริเวณบ้านเป็นที่กองดินซึ่งเป็นวัตถุดิบและกองเชื้อเพลิง บ่อหมักดินและนวดดิน มีเตาเผาและเผาเครื่องปั้น

กลุ่มนายนายเปล่ง ปรี้อกระโทก ใช้โรงเรือนต่อเป็นเพิงจากตัวบ้านติดต่อกับใต้ถุนบ้านใช้ส่วนที่ต่อเป็นเพิงใช้เป็นที่ทำงานขึ้นรูปและตกแต่งเครื่องปั้นเก็บเครื่องมือเครื่องใช้และ

อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา บริเวณใต้ถุนใช้เป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปแล้วเตรียมตกแต่งและเครื่องปั้นที่ตกแต่งแล้วรอการเผา ใช้พื้นที่บริเวณบ้านเป็นที่กองดินซึ่งเป็นวัตถุดิบและกองเชื้อเพลิง กองหมักดินและนวดดิน มีเตาเผาและเผาเครื่องปั้น และใช้เป็นที่ฝังดินปั้นส่วนฐานเพื่อให้ดินตั้งสำหรับการต่อดิน และเป็น บริเวณที่ตกแต่งเครื่องปั้น ในตอนเย็นซึ่งแดดร้อนแล้วและใช้ บริเวณรอบ ๆ หน้าเตาเผาตรวจสอบเครื่องปั้นดินเผาที่เผาแล้วและรอการจำหน่าย

กลุ่มนายสนั่น ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปรอการเผาและเครื่องปั้นดินเผาสำเร็จรูปแล้วเตรียมจำหน่าย ใช้โรงเรือนที่ต่อจากตัวบ้านเป็นที่ทำงานขึ้นรูปและตกแต่งเครื่องปั้น เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปรอการตกแต่งแล้วและเครื่องปั้นที่ตกแต่งแล้วรอการเผาใช้พื้นที่บริเวณบ้านเป็นที่กองดินซึ่งเป็นวัตถุดิบและกองเชื้อเพลิง บ่อหมักดินและเป็นบริเวณที่ทำการนวดดิน มีเตาเผาใช้เผาเครื่องปั้นใช้บริเวณบ้านหน้าโรงเรือนเป็นที่ฝังดินปั้นส่วนฐานให้ดินหมาด(ดินตั้ง) เพื่อต่อดินบริเวณรอบ ๆ หน้าเตาเผาเป็นที่ตรวจสอบเครื่องปั้นดินเผาที่สำเร็จรูปแล้วและรอการจำหน่าย ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่เผาสำเร็จรูปเตรียมจำหน่าย

กลุ่มนายสุนทร มาไทยทองกลาง ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปรอการเผาและเครื่องปั้นดินเผาสำเร็จรูปแล้วเตรียมจำหน่าย ใช้โรงเรือนที่ต่อจากตัวบ้านเก่าที่ใช้เป็นที่เก็บของเป็นที่ทำงานขึ้นรูปและตกแต่งเครื่องปั้น เก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปรอการตกแต่งแล้วและเครื่องปั้นที่ตกแต่งแล้วรอการเผา ใช้พื้นที่บริเวณบ้านเป็นที่กองดินซึ่งเป็นวัตถุดิบและกองเชื้อเพลิง บ่อหมักดินและเป็นบริเวณที่ทำการนวดดิน มีเตาเผาใช้เผาเครื่องปั้นใช้บริเวณบ้านหน้า โรงเรือนเป็นที่ฝังดินปั้นส่วนฐานให้ดินหมาด(ดินตั้ง) เพื่อต่อดินบริเวณรอบ ๆ หน้าเตาเผาเป็นที่ตรวจสอบเครื่องปั้นดินเผาที่สำเร็จรูป แล้วและรอการจำหน่าย ใช้บริเวณส่วนหนึ่งภายในบ้านรูปเป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่เผาสำเร็จรูปเตรียมจำหน่าย

2. สภาพบริเวณสถานที่ทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มผู้สร้างงาน นายประกอบ แต่งกระโทก สภาพโรงเรือนจากการสังเกต จำนวนโรงเรือนสร้างบริเวณบ้านใช้เป็นที่เก็บเครื่องปั้นที่รอการเผา 1 หลังและเพิงที่ต่อจากตัวบ้านเป็นบริเวณที่ใช้ในการขึ้นรูปเครื่องปั้นขนาดประมาณ โรงเรือนกว้าง 5 x 8 เมตร สูง 2.5 เมตร ชายคาต่ำห่างจากพื้น ประมาณ 50 เซนติเมตร เพิงที่ต่อจากตัวบ้านกว้าง 2 x 2 เมตร สูงประมาณ 2 เมตรชายคาต่ำห่างจากพื้น ประมาณ 50 เซนติเมตร หลังคา หลังคามุงหญ้าคา เพราะร่มเย็นไม่ร้อนจึงทำงาน ได้นานและยังมีผลต่อเครื่องปั้นที่ไม่แห้งเร็วเมื่อเผาจะไม่แตกง่าย , ราคาไม่แพงมากชนิดผึ่ง - โรงเรือนชายคาต่ำมากทำให้ผนังไม่สูง ใช้ต้นไม้ซึ่งเป็นพืชนาขนาดใหญ่วางขวางแทนผนังและใช้แผ่นไม้อัดพียงเพื่อกันลมพัดผ่าน เพิงที่ต่อจากตัวบ้าน

ไม่มีผนัง ลักษณะพื้น พื้นดินโรยทราย เหตุผลเพื่อให้พื้นแห้งระบาย อากาศได้ดี และเครื่องปั้นไม่ติดกับพื้น

กลุ่มผู้สร้างงาน นายเปล่ง ปรีอกระโทก สภาพโรงเรือน จากการสังเกต โรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้านติดต่อกับบริเวณ ใต้ถุนบ้านใช้บริเวณเป็นที่ทำการขึ้นรูปและตกแต่ง ใช้พื้นที่บริเวณใต้ถุนบ้านเก็บเครื่องปั้นที่ขึ้นรูปแล้วรอการตกแต่งและที่รอการเผาขนาด ประมาณ 4 x 5 เมตร โรงเรือนสร้างต่อจากตัวบ้านกว้าง 3 x 7 เมตร สูง 2.5 เมตร ชายคา สูงจากพื้น 80 เซนติเมตร บริเวณใต้ถุนบ้านใช้เก็บเครื่องปั้นกว้างประมาณ 5 x 5 เมตร ใต้ถุนสูงประมาณ 2 เมตร ลักษณะโรงเรือน โรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้านติดต่อกับบริเวณ ใต้ถุนบ้าน หลังคาโรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้านติดต่อกับบริเวณ ใต้ถุนบ้านใช้หลังคามุงหญ้าคา เพราะร่มเย็น ไม่ร้อนจึงทำงานได้นาน ราคาไม่แพงมากชนิดผนัง ผนังโรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้านสูงจากพื้น ประมาณ 80 เซนติเมตรใช้ฟางข้าวขัดกับคร่าวไม้ไผ่เป็นผนังกันลมพัดผ่าน ผนังบริเวณ ใต้ถุนบ้านใช้ตักหญ้าคาทำเป็นผนังลักษณะพื้น โรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้านและบริเวณใต้ถุนบ้าน เป็นพื้นดินโรยดินทรายเพื่อให้พื้นแห้งระบายอากาศ และความชื้นได้ดี และเครื่องปั้นไม่ติดกับพื้น

กลุ่มผู้สร้างงาน นายประสิทธิ์ ปรีอกระโทก สภาพโรงเรือน จากการสังเกต โรงเรือนสร้างในบริเวณบ้านใช้ในการขึ้นรูปและ เก็บผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นเพื่อรอการเผาจำนวน 1 หลัง ขนาดประมาณ โรงเรือนกว้าง 5 x 9 เมตร สูง 2.5 เมตร ชายคาสูงจากพื้นประมาณ 60 เซนติเมตร หลังคามุงหญ้าคาเพราะร่มเย็นไม่ร้อนจึงทำงาน ได้นานและยังมีผลต่อเครื่องปั้น จะไม่แห้งเร็วเมื่อ เเผาจะไม่แตกง่าย ราคาไม่แพงมาก ผนังโรงเรือนสูง 60 เซนติเมตร พื้นดินโรยทราย เพื่อให้พื้นแห้งระบายความชื้นได้ดีและเครื่องปั้นไม่ติดกับพื้น

กลุ่มผู้สร้างงาน นายสนั่น กระโทก สภาพโรงเรือน จากการสังเกต โรงเรือนสร้างต่อกับตัวบ้าน ใช้เป็นที่ทำการขึ้นรูปและตกแต่งผลิตภัณฑ์ใช้เก็บผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นรูปแล้ว รอการตกแต่งและที่รอการเผาจำนวน 1 หลัง ขนาดประมาณ โรงเรือนกว้าง 5 x 8 เมตร สูง 2.5 เมตรชายคาห่างจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตร หลังคามุงหญ้าคาเพราะร่ม เย็นไม่ร้อน จึงทำงานได้นานและยังมีผลต่อเครื่องปั้นที่ไม่แห้งเร็ว เมื่อเผาจะไม่แตกง่าย ราคาไม่แพงมาก ชนิดผนัง กันลมพัดผ่าน พื้นดินโรยทราย เพื่อให้พื้นแห้งระบายความชื้น ได้ดี และเครื่องปั้นไม่ติดกับพื้น

กลุ่มผู้สร้างงาน นายสุนทร มาไทยทองกลาง สภาพโรงเรือนเป็นเพิงสร้างต่อจากตัวบ้านเก่า ซึ่งติดต่อกับใต้ถุน บ้านเก่า บริเวณเพิงเป็นที่ขึ้นรูปและตกแต่ง ผลิตภัณฑ์ บริเวณใต้ถุนบ้านเก่าใช้เป็นที่เก็บ ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นรูปแล้วรอการตกแต่ง และที่ตกแต่ง แล้วรอการเผา จำนวน 1 หลัง ขนาดประมาณ ส่วนเพิงกว้าง 2.5 x 4 เมตร สูงประมาณ 2 เมตร ชายคา ห่างจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตรหลังคา หลังคาเพิงซึ่งสร้างต่อจากตัวบ้านเก่ามุงหญ้าคา

เพราะร่มเย็นไม่ร้อนจึงทำงานได้นานและยังมี ผลต่อเครื่องปั้นที่ไม่แห้งเร็วทำให้ไม่ร้าวเมื่อเผา จะไม่แตกง่าย ราคาไม่แพงมาก สร้างง่ายสร้างด้วยตนเองได้ ชนิดผนังเพิงซึ่งสร้างต่อจากตัว บ้านเก่าขายคาค่าและต้องการแสงเพื่อใช้ในการทำงาน จึงไม่ต้องมีผนัง ได้ทุนบ้านเก่าใช้เป็นที่ เก็บผลิตภัณฑ์ ใช้ดับหญ้าคา เป็นผนังกันลมพัดผ่าน พื้นดินโรยดินทรายเพื่อให้พื้นแห้ง ระบายอากาศ และความชื้นได้ดี ทำให้เครื่องปั้นแห้งสม่ำเสมอ และเครื่องปั้นไม่ติดกับพื้น

3 สภาพภายในโรงเรือน ผู้สร้างงานทั้งหมดมีแป้นหมุนขึ้นรูปและแป้นหมุนใช้ตกแต่ง ผลิตภัณฑ์ แผ่นรองเพื่อใช้ในการขึ้นรูป กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทก และนายนายประสิทธิ์ ปี่กระโทก มีแผ่นรองปั้นน้อยเนื่องจาก ทั้งสองกลุ่ม ทำผลิตภัณฑ์ครก เป็นประจำ เนื่องจาก เป็นงานที่ขึ้นรูป โครงสร้างและตกแต่งแล้วเสร็จภายในครั้งเดียว และโครงสร้างงานของครก เนื้อดินปั้นจะแข็งและสามารถยกเก็บได้โดยไม่ต้องใช้แผ่นไม้รองปั้น กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโ ทกนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก และ กลุ่มนายสุนทร มาไทยทองหลาง มีไม้รองปั้นจำนวนมาก เนื่องจากทำผลิตภัณฑ์หลายประเภท จึงมีแผ่นไม้รองปั้นตั้งแต่ 25 แผ่น ขึ้นไป เนื่องจากต้อง รองไว้จนกว่าจะตกแต่งแล้วเสร็จ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บดินที่เตรียมใช้ในการขึ้นรูปได้แก่ พลาสติก อ่างยาง

4. การเก็บเครื่องมือ ผู้สร้างงาน ที่เก็บเครื่องมือ ที่ใช้ในการขึ้นรูป ทั้งหมดใช้ไม้ รองแป้นวางทับแป้นหมุน และเก็บเครื่องมือที่ใช้ในการขึ้นรูป ได้แก่ ผ้า หวี ไม้พายหรือไม้ตัด ดูดโดยเหน็บไว้ที่หลังคา ใกล้กับแป้นหมุน กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโทก เก็บ ผ้า หวี ไม้พาย ไว้ที่หลังคาข้างฝาโรงเรือน เครื่องมือและอุปกรณ์ใช้ในการตกแต่ง ไม้วัด เก็บไว้ในอ่างใกล้ บริเวณที่ขึ้นรูปและตกแต่งผลิตภัณฑ์ นายสนั่น เปลี่ยนกระโทกเก็บ ผ้า หวี ไม้พาย และ เครื่องมือที่ใช้ ในการตกแต่งและอุปกรณ์ใช้ในการตกแต่ง ไม้วัด เก็บไว้ในอ่างใกล้ บริเวณที่ขึ้น รูปและตกแต่งผลิตภัณฑ์ และใน

5. สภาพภายในโรงเรือน จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 5 ราย มี ดังนี้ เครื่องมือและอุปกรณ์ มีแป้นหมุนขึ้นรูปผลิตภัณฑ์จำนวน จำนวน 1-2 แป้น เป็นแป้น เหล็ก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 50 เซนติเมตร กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโทก ยังใช้แป้นไม้ โดย ให้เหตุผลว่าแป้นไม้เบากว่า กลุ่มผู้สร้างงานมีแป้นหมุนตกแต่งผลิตภัณฑ์จำนวน กลุ่มละ 1- 3 แป้น กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทกไม่มี แป้นหมุนตกแต่งผลิตภัณฑ์ เนื่องจากทำงานที่ตกแต่งพร้อมกับการขึ้นรูป มีแม่พิมพ์ใช้ตกแต่งผลิตภัณฑ์จำนวน 5-10 ชิ้น ละมีการทำใหม่ ขึ้นเรื่อย ๆ มีแผ่นไม้รองเพื่อใช้ในการขึ้นรูปจำนวน 25-30 แผ่น มีอุปกรณ์ใช้ในการเก็บดิน ที่เตรียมไว้ในโรงเรือน ได้แก่ พลาสติก ขนาด 4x4 เมตร จำนวน 2 -5 ผืน ใช้รองพื้นและ คลุมดิน อย่างทำจากยางรถยนต์ 2 อย่าง ใช้ใส่ล้อและตุ๊ด เพื่อเตรียมปั้น อย่างใส่หน้า และ อย่างใส่ หน้าดิน อย่างใส่ทรายรองกัน กระสอบหรือพลาสติก ใช้รองดินซีหวี อย่างใส่เครื่องมือ

การเก็บเครื่องมือ กลุ่มผู้สร้างงานทั้งหมด เก็บ ผ้า หวี ไม้ตัดตูดหรือไม้พาย ไม้ที่หลังคา ด้านในและที่ที่ผนังโรงปั้น โกล้เป็นหมุนเพื่อเก็บง่าย และหยิบใช้ง่าย เครื่องมือ ที่ใช้ในการตกแต่งและอุปกรณ์ใช้ในการ ตกแต่ง ไม้วัด เก็บไว้ในอ่างโกล้บริเวณที่ ขึ้นรูปและตกแต่งผลิตภัณฑ์

สภาพภายในโรงเรือน กลุ่มผู้สร้างงานทุกกลุ่ม มีวิทยุฟังในโรงปั้น และเปิดฟังขณะทำงาน มีการนำน้ำไปดื่มในโรงปั้น ไม่มีการนำพัดลมมาใช้เพราะมีผลต่อเครื่องปั้น

6. การเก็บผลิตภัณฑ์ซึ่งเสียหายหลังเผา ผู้สร้างงานการเก็บผลิตภัณฑ์ซึ่งเสียหายหลังเผา ไม้โดยกองไม้ได้ต้นไม้โกล้บริเวณเตาเผา รอการขนไปทิ้งหรือทุบให้ละเอียด

7. การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทำ ผู้สร้างงาน มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ทำดังนี้ กลุ่มนายประกอบ แต่งกระทอก กลุ่มนายประสิทธิ์ ปี่กระทอก กลุ่มนายเปล่ง ปี่กระทอก มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีพ่อค้าคนกลางมาติดต่อขอซื้อหรือมี ผู้มาสั่งทำตามจำนวนที่กำหนด และขายปลีกเมื่อมีผู้มาซื้อรายย่อย กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระทอก มีเจ้าประจำจะมาสั่งทำและเมื่อทำแล้วจะรับซื้อหมด กลุ่มนายสุนทร มาไทยทองกลาง ผู้มาสั่งทำตามจำนวนที่กำหนด รับทำช่วยญาติพี่น้องที่รับใบสั่งสินค้ามา มีพ่อค้าคนกลางมาติดต่อขอซื้อและรับใบสั่งซื้อจากพ่อค้าที่ขายส่งต่างประเทศและขายปลีกเมื่อมีผู้มาซื้อรายย่อย

กิจกรรม ซึ่งทำในบริเวณสถานที่ทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จะเป็นการดำเนินในชีวิตประจำวัน

8. บริเวณและสภาพการเก็บวัตถุดิบ และวัสดุ บริเวณและสภาพ ระยะห่างระหว่างที่เก็บดินกับโรงเรือน ประมาณ 4-5 เมตร กองไว้กลางแจ้ง เพื่อเพื่อให้ดินแห้งเมื่อหมักดินจะเปียกทำให้ลักษณะการเก็บ ดิน แยกชนิดกองดินเหนียวและกองดินทราย เครื่องจักรใช้สำหรับนวดดิน จำนวน 1 เครื่องลักษณะเครื่อง เป็นเครื่องบดที่ใช้เครื่องสูบน้ำเป็น ตัวดูดมอเตอร์ โดยดัดแปลงมาจากรถไถนาใช้เชื้อเพลิง น้ำมันดีเซล บ่อหมักดิน จำนวน 1 บ่อ เป็นบ่อดินขุดลึกประมาณ 60 เซนติเมตร ขนาดประมาณ กว้าง 1.50 เมตร ยาว 2 เมตร เป็นบ่อดินขุดลึกประมาณ 60 เซนติเมตร ระยะห่างจากโรงเรือน 1 เมตร เตเผาจำนวนเตา 1เตา ลักษณะเป็นเตาขุดก่อเป็นอุโมงค์ ประเภท ใช้ฟืน ขนาดกลาง 24 ลูกบาศก์เมตร การใช้เตาใช้เฉพาะกิจการของตนเองมีการเผาที่ต่อเนื่อง เตาจิ้งไม่ว่าง เชื้อเพลิง เชื้อเพลิงที่ใช้ ได้แก่ฟืนและยางรถยนต์ โดยกองไว้กลางแจ้งเพื่อให้พื้นแห้ง และพื้นจำนวนมากทำให้ต้องกองไว้กลางแจ้งกองแยกขนาด ขนาดเล็ก ใหญ่

แสดงข้อมูลการขึ้นรูป จากการสังเกตขั้นตอนการขึ้นรูป จากกลุ่มตัวอย่างสร้างงาน ดังนี้

ผู้สร้างงานทั้งหมดขึ้นรูปโดยวิธีใช้แป้นหมุนทั้งหมด กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทก นายประสิทธิ์ ปีกะโทก ทำผลิตภัณฑ์ครก โดยทำวันละ 100 ชิ้น กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก นายเปล่ง ปีกะโทก นายสุทร มาไทยทองหลาง ทำอ่างปลูกบัว เวลาในการเริ่มทำ ทุกกลุ่มจะเหมือนกัน คือ เข้า ประมาณ 06.30 น. ถึง 08.03 น จะทำการเตรียมดินลื้อ และ 09.30 - 12.00 น จำทำการขึ้นรูป และ 13.30-15-.30 จะหยุดทำการขึ้นรูปและทำงานทั่วไป นอก จากกลุ่มนายเปล่ง ปีกะโทก จะทำถึงเวลา 14.00 น หรือทำ จำนวน 20 ชิ้นงาน

วิธีการขึ้นรูป จากการสังเกตขั้นตอนการผลิต การขึ้นรูป มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้สร้างงาน เตรียมเครื่องมือซึ่งเหน็บอยู่บนหลังคา แล้วนั่งลงข้างแป้นหมุน บนมานั่งเตี้ยๆ ใช้มือหมุนแป้น และใช้ผ้าเช็ดแป้น เริ่มจากใช้ทรายละเอียดโรยลงบนแป้นหมุนกว้าง ผู้สร้างงานใช้ดินทรายที่ร่อนแล้วใส่ภาชนะวางไว้ใกล้กับพะมอน หมุนแป้นเพื่อให้ทรายกระจายโดยทั่ว นำดินที่นวดแล้วเตรียมเป็นก้อนกลมก่อนข้างแบนเตรียมไว้แล้วเรียกว่า “บิดตุ๊ด” เพื่อทำส่วนฐาน ตีดินลงบนแป้นนี้และตบดินให้แบน ๆ ให้กว้างเท่ากับส่วนฐานของงาน เรียกว่า ตีตุ๊ด แล้วใช้มือกดดินหาศูนย์กลาง ต่างกับกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ ครก นำดินที่เตรียมไว้เป็นก้อนกลมขนาด 4 นิ้ว กดกระแทกลงในกระถางทรายที่เตรียม ไว้ใกล้ตัวทางด้านซ้ายมือ เพื่อให้แรงกระแทกทำให้ดินเกาะทราย นำดินมาวางที่กลางแป้นให้ส่วนที่ตีทรายวางบนแป้นหมุน ข้างใช้มือขวาตีดินให้แบนเป็นส่วนกัน แล้วใช้ส่วนของอุ้งมือตีดิน ให้ขอบของดินลดต่ำจนดินเป็นลักษณะนูนกลางและต่ำส่วนริม ข้างใช้มือหมุนแป้นโดยใช้แรงเหวี่ยงให้แป้นหมุนเร็ว บางครั้งลูกศิษย์จะเป็นคนหมุนแป้นโดยหมุนเหวี่ยง 1 ครั้ง ในขณะที่แป้นกำลังหมุนข้างจะใช้ นิ้วชี้มือขวากดดินเฉียงเล็กน้อยตรง บริเวณใกล้ของดินกันที่ตีแปะไว้ใช้นิ้วมือซ้ายกดด้านนอกของขอบดินบริเวณขอบดิน ให้นำหน้ามือ เสมอกันจนดินจะค่อย ๆ ขึ้นมาเป็นขอบ ขณะเดียวกันแรงเหวี่ยงของแป้นหมุนจะเบาลง ส่วนขอบที่ขึ้นมาเป็นส่วนที่ใช้ต่อกับดินเป็นตัวครก ข้างใช้นิ้วมือข้างขวาเพิ่มขึ้นในการทำส่วนด้านใน ข้างใช้เท้าขวาส่วนสัน ช่วยชโลมให้แป้นหมุนช้าลง

ขั้นตอนที่ 2 ข้างนำดิน “ลื้อ” ที่เตรียมไว้ 2” x 10” ขดขึ้นรูปต่อจากที่ตีดินเป็นกันของภาชนะไว้ บีลื้อให้ติดกับขอบ ใช้มือประคองดินด้านนอก แล้ว “ตีดิน” เพื่อ “ต้อดิน” ให้สูงตามขนาดของงานที่ปั้น ต่อเป็นขดเรื่อย ๆ ขณะที่ขดขึ้นรูปข้างจะใช้เท้าขยับแป้น ให้หมุนไปช้า ๆ เพื่อต้อดินให้ถนัด ขดขึ้นรูปสูงไปเรื่อยๆตามขนาดของงานที่ปั้นต่อเป็น การตีดิน ต้อดินและหมุนขยับแป้น “ผัดดิน” กลุ่มทำครกใช้ดินลื้อ ก้อน ขนาด 3”x 12” โดยใช้มือขวาจับดินลื้อไว้แล้วต้อดินให้ติดกับส่วนกัน ข้างใช้เท้าถีบแป้นให้หมุน แป้นช้า ๆ ขณะเดียวกันก็ตีดินด้านในของส่วนกันไปเรื่อย รอบขอบในสูงขึ้นเมื่อแป้นหมุนดินจะติดโดยรอบ เป็นส่วนตัวครก

ขณะที่ช่างตัดดินต่อเป็นเป็นส่วนสูง จะตัดทิศทางตรงข้ามกับการหมุนของแป้น ดินจะติดหมุนเข้าหาตัวไปทางขวามือ ส่วนแป้นจะหมุนไปทางซ้ายมือ เมื่อตัดดินได้ส่วนตามที่ต้องการ ก็จึรัดดิน การตอดินผลิตภัณฑ์ประเภทครกจะใช้ เพียงล้อเดียว กลุ่มทำอ่างปลูกบัว จะใช้มากตามขนาดของผลิตภัณฑ์ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก ทำอ่างปลูกบัวขนาดใหญ่ ใช้ดินล้อเพื่อทำส่วนแรกประมาณ 30 ล้อ เมื่อช่างตัดดินส่วนแรกให้สูงประมาณ 5 - 7 นิ้ว จึงรัดดินส่วนแรกก่อน

ขั้นตอนที่ 3 ลูกศิษย์นั่งตรงข้ามกับช่าง ใช้มือวางตามริมแป้นแล้วหมุนโดยค้นไปข้างหน้าช่างจะใช้ผ้าชุบน้ำทั้งสองมือค่อย ๆ ‘รัดดิน’ ให้แน่นเป็นเนื้อเดียวกันและขนาดตามที่ต้องการ เริ่มหมุนไปทางซ้ายมีผู้ช่วย หรือลูกศิษย์หมุนแป้นเริ่มจากหมุนช้า ๆ และเร็วขึ้นดินจะเป็นเนื้อเดียวกัน ช่างจะใช้หวีไม้ไผ่ช่วยรัดและขูดดินส่วนภายนอก และใช้ส่วนแหลมของหวีเป็นเครื่องมือตัดดินส่วนที่ไม่ต้องการออก การตัดดิน ตอดิน และหมุนขยับแป้นและรัดดิน เรียกว่า “ผัดดิน” การหมุนแป้นลูกศิษย์ จะใช้มือทาบไว้ที่แป้นหมุนไปทางด้านหลังของลูกศิษย์เล็กน้อย แล้วใช้มือดันแป้นให้หมุนไปข้างหน้า จึงวางมือไว้ที่เดิมเมื่อเริ่มหมุนแล้วดันแป้นมาข้างหน้าใหม่ ทำซ้ำเรื่อย ๆ ทำให้แป้นหมุนสม่ำเสมอ ประมาณ 66 ครั้ง จนเสร็จ ในขณะที่ลูกศิษย์หมุนช่าง จะทำการรัดดิน โดยเริ่มจากใช้มือซ้าย มือขวารัดดินส่วนใน รัดส่วนปากก่อน ช่างใช้มือจับผ้ด้วยมือขวาถูบด้านนอกของส่วนที่ขึ้นรูปไว้แล้วใช้มือขวาจับผ้วางครอบส่วนบนที่เป็นปาก ทั้งด้านในและด้านนอกจับผ้เพื่อขึ้นรูปปาก ลูกศิษย์จะหมุนแป้น ขณะทำการรัดดินช่างจะใช้มือทั้งสองข้างจับผ้กดด้านนอกและด้านใน ในจุดเดียวกัน ใช้มือดึงดินรัดขึ้นด้วยความสม่ำเสมอ ในขณะเดียวกันจะดันให้รูปทรงผายออก จะมีส่วนน้ำดินขึ้นออกมาด้วย ช่างจะบีบผ้ให้น้ำดินออกรดลงบนดินปั้นโดยทั้งหมดให้เหตุผลว่าเพื่อให้ดินลื่น ช่างจะทำการรัดดินซ้ำจนได้โครงร่างตามต้องการแล้วจึงใช้มือซ้ายจับหวีให้ด้านตรงขูดดินโดยเอียงหวีเข้าหาตัว ที่ผิวด้านนอกพร้อมกับด้านในจุดเดียวกันใช้มือขวาจับผ้กดแต่งรูปทรงเพิ่มขึ้นเริ่มต้นจากส่วนฐานดึงมือหวีขึ้นหาส่วนปาก กลุ่มของทำครกจะเปลี่ยนมือซ้ายจับผ้ มือขวาดึงชายผ้ให้ตึงเล็กน้อย แล้วใช้เล็บแม่มือซ้ายกดลงบนผ้ใช้ ทำให้เกิดลายขูดเป็นเส้นรอบวง ทำเรียงลงมาจากขอบปาก 3 เส้น แล้วเปลี่ยนใช้ส่วนโค้งของหวี หวีดินในส่วนรูปทรงที่เว้าเข้าเมื่อ ดินที่ถูกขูดออกจะนำมาใส่ไว้ในอ่างน้ำดิน น้ำดินที่ติดมากับผ้และฟองน้ำจะถูกบีบใส่อ่างน้ำดินไว้เช่นกัน ผิวของดินจะเรียบมากขึ้น ผู้สร้างงานจึงใช้ไม้ตัดตุ๊ด (ไม้พาย) วางทาบให้ส่วนปลายไม้ส่วนมุมตัดใช้ด้านข้างเอียงขูดส่วนฐานให้ได้รูปและใช้ส่วนปลายไม้ตัดดินขูดดินที่พื้นแป้นเพื่อให้ฐานได้ส่วนตามต้องการ ช่างใช้ฟองน้ำเช็ดน้ำดินที่ขังอยู่ด้านใน ลูกศิษย์ใช้ผ้าจับสองชายให้ตึงแล้วทาบลงที่ตัวเครื่องปั้นใช้มือจับลงบนผ้แล้วยกไปเก็บ กลุ่มที่ทำอ่างปลูกบัว คือกลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลางและนายเปล่ง ปือกระโทก จะยกที่ไม้รองแป้นไปเก็บ ช่างจะเปลี่ยนไม้รองปั้นเพื่อทำงานชิ้นใหม่ กลุ่มนายสนั่น ทำอ่างปลูกบัวขนาดใหญ่ จึงทำการขึ้นรูป 2 ส่วน เมื่อทำส่วนแรก แล้วนำไปฝั่ง ผู้

สร้างงานคอยุดินปั้นให้ตั้ง ผู้สร้างงานจะนำดินส่วนแรก หลังจากดินหมาดแล้วมาวางบนแป้นหมუნ หมუნแป้นเพื่อให้ได้ศูนย์ ผู้สร้างงานใช้เกรียงตัดขอบปากเมื่อหมუნแป้นจะขอบปากจะถูกตัดออกโดยรอบ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อตัดดินที่แห้งออกเมื่อตอดินจะได้ติดเป็นเนื้อเดียวกันช่างทำการตอดิน เมื่อตอดินเพิ่มให้สูงได้ขนาด แล้วทำการรีดดิน ต่อจากส่วนแรก เช่นเดียวกันกับส่วนแรกจนถึงขอบปาก แล้วขูดผิวแต่งรอยต่อระหว่างส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 และขูดผิวเริ่มจากส่วนฐาน ถึงขอบปาก โดยใช้มือซ้ายจับหวี ขูดเป็นแนวเฉียงเข้าหาตัว มือขวาจับฝารีดด้านในตรงจุดเดียวกัน ทำซ้ำจนผิวเรียบโดยทั่วแล้วจึง ใช้ไม้พายทาบส่วนฐาน ตั้งไม้พายขึ้นแล้วทาบให้ส่วนปลายที่เฉียงขูดดิน ทำให้มุมส่วนฐานเฉียงเข้า

ขั้นตอนที่ 4 การตกแต่งเมื่อช่างขึ้นรูปได้ขนาด สักส่วนตามรูปแบบแล้ว กลุ่มนายประกอบ แดงกระโทก นายประสิทธิ์ ปีกะโทก ทำผลิตภัณฑ์ครก ใช้วิธีการขูดขีดลาย โดยใช้เล็บกดลงบนผ้าในขณะที่ขึ้นรูปบนแป้น เมื่อกดลงที่ผิวขณะที่แป้นหมუნ จึงมีขีดเส้นรอบวงโดยรอบ จึงเสร็จพร้อมกับการขึ้นรูปบนแป้นหมუნ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก นายเปล่ง ปือกระโทก และนายสุทร มาไทยทองกลาง เป็นกลุ่มทำอ่างปลุกบัว จะรอให้ดินปั้นหมาดจึงทำการตกแต่งลวดลาย ผู้สร้างงานจะนำเครื่องปั้นที่หมาดแล้ว วางลงบนแป้น หมุนแป้นเพื่อหาศูนย์ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระโทก ผู้ตกแต่งลายคือ นายธีรชัย เปลี่ยนกระโทก กลุ่มนายเปล่ง ปือกระโทก ผู้ตกแต่งลายคือนายประจวบ ลุนกระโทก ทุกกลุ่มใช้ลายกอบบัว ใช้ลายที่พิมพ์จากแม่พิมพ์ปูนพลาสเตอร์ พิมพ์ลายใบบัว ก้านบัวใช้วิธีขีดและติดลาย โดยใช้หน้าดินเป็นตัวประสาน การติดลายก้านบัวผู้แต่งลายจะขูดดินให้ลึกเป็นร่องแล้วใช้น้ำดินทาลงในร่องติดลายก้านบัวลงในร่อง ส่วนโคนกอบบัวผู้สร้างงานทุกกลุ่มจะใช้ดินปั้นติดแปะใช้มือกดลวดลายให้เรียบ และแต่งลายเพิ่มเติมด้วยการใช้เหล็กขูดให้เป็นร่องลวดลายต้นหญ้าเพิ่มเติมระหว่างกอบบัว และแบ่งงานกันทำในครอบครัว

จากการแสดงข้อมูล ขั้นตอนการผลิต การขึ้นรูป จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงานแสดงให้เห็นว่า ผู้สร้างงานใช้วิธีการในการขึ้นรูปคล้ายกันต่างกันลักษณะรูปแบบของผลิตภัณฑ์วิเคราะห์ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การขึ้นรูป ใช้ขึ้นส่วนฐานก่อน การใช้ วิธีตีแผ่นที่ส่วนฐาน

ขั้นที่ 2 ขึ้นรูปด้วยวิธีขีดเพื่อให้ได้ส่วนสูงตามต้องการและใช้วิธีการการใช้แป้นหมუნเพื่อให้ได้รูปทรง ตามต้องการ

ขั้นที่ 3 การกำหนดขนาดกลุ่มทำอ่างปลุกบัว กำหนดขนาดโดยใช้ ไม้ไผ่ติดกอนดินเหนียวไว้ตามระยะที่ต้องการใช้วัดความสูงและความกว้าง กลุ่มทำครกใช้การกำหนดขนาดโดยใช้ขนาดของล้อ 1 ล้อต่อ 1 ความสูง

ขั้นที่ 4 การตกแต่ง กลุ่ม ทำงานประเภทเดียวกันใช้วิธีการและขั้นตอนเหมือนกัน ขั้นตอนและวิธีต่างกันตามประเภทของผลิตภัณฑ์

แสดงข้อมูลจากการสังเกต การเผาเครื่องปั้นดินเผาผ่านเควียนจากการสังเกตกลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงานดังนี้

1. ช่างเผา ช่างเผาทุกกลุ่มจะมีความแตกต่างกันออกไปดังนี้

กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทก นายประสิทธิ์ ปี่กระโทก และนายเปล่ง ป้อกระโทก เป็นสมาชิกในครอบครัว เป็นช่างปั้นและลูกศิษย์

กลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลางที่จ้างผู้อื่นมาช่วยเพราะสมาชิกในครอบครัวไม่สามารถช่วยงานได้

2. ลักษณะการเผา กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทก นายประสิทธิ์ ปี่กระโทก เป็นการเผาต่ำ กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนนกระโทก นายเปล่ง ป้อกระโทก และนายสุทร มาไทยทองกลาง เป็นกลุ่มที่ใช้การเผาแดง

3. ในการเผาผู้สร้างงานทุกกลุ่มไม่มีพิธีกรรมใดๆ

4. ก่อนการเผาผู้สร้างงานทุกกลุ่มไม่มีการอุ่นเตาก่อน

5. การล่าเสียง ใช้การล่าเสียง

กลุ่มนายประกอบ แต่งกระโทก ใช้สมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน และใช้รถเข็นล่าเสียง

กลุ่มนายประสิทธิ์ ปี่กระโทก ใช้สมาชิกในครอบครัวล่าเสียงจำนวน 2 คน และใช้รถเข็นล่าเสียง

กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนนกระโทก ใช้สมาชิกในครอบครัวล่าเสียงจำนวน 2 คน

กลุ่มนายเปล่ง ป้อกระโทก ใช้สมาชิกในครอบครัวล่าเสียงจำนวน 2 คน และใช้รถเข็น ล่าเสียง

กลุ่มนายสุทร มาไทยทองกลาง ตนเองและจ้างผู้ช่วย 2 คน เป็นผู้ล่าเสียงและใช้รถเข็นล่าเสียง

6. การจัดวางเรียง ผู้สร้างงานทั้งหมดมีวิธีการล่าเสียงเหมือนกันทุกกลุ่ม การจัดวางเครื่องปั้นในเตา จะมีผู้เข้าไปจัดวาง 2 คน เครื่องปั้นดินเผาได้เป็นจำนวนมาก หลังจากเครื่องปั้นมีจำนวนมาพอในการเผา จึงล่าเสียงเครื่องปั้นมาไว้ใกล้บริเวณเตาเผา มีกลุ่มนายประกอบ ที่ทำการล่าเสียงไว้ล่วงหน้าเพื่อลดพื้นที่ในการเก็บเครื่องปั้นและค่อยๆเตรียมงานไปในตัว การจัดวางผู้สร้างงานทั้งหมด ใช้คนจัดวางในเตา 2 คน มีผู้ล่าเสียงจากภายนอกส่งให้คนที่อยู่ในเตาจัดเรียง การจัดวางเครื่องปั้นจะวางจากบริเวณด้านหลังปล่องไฟ จนถึงปากเตา การวางจะวางซ้อนสลับกันเล็กใหญ่จนสูงจุดเพดาน และเต็มเตา.

7. ขั้นตอนการเผา

วิธีเผาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ เมื่อเรียงเครื่องปั้นลงในเตาเรียบร้อยแล้ว ปั้นลงในเตาเรียบร้อยแล้วก็เริ่มเผาโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะ รุมไฟ หรือ “ลุ่ม” ผู้สร้างงานทั้งหมด นำ ฟิน ขนาดใหญ่ 3 - 4 ท่อน มาวางไว้ที่ปากเตา ติดไฟไว้ที่ปากเตาเผา เมื่อไฟติดแล้วปล่อยให้ไฟดับ ช่างเผาจะคอยคั่นฟินเพื่อให้ไฟอยู่บริเวณ ปากเตา เลื่อนไว้ที่ปากเตา ที่ปล่องเตาจะมีควันขึ้นเรื่อย ๆ รุมไฟไล่ไอน้ำออกจากเครื่องปั้น โดยจุดไฟที่ขอนไม้ขนาดใหญ่ไว้ปากเตา ใช้ไฟอ่อน ๆ ใช้เวลาใกล้เคียงกันทั้งไว้ประมาณ 1 วัน 1 คืน มีกลุ่มนายประกอบ แต่งกระทอก ใช้เวลา 1 วัน โดยให้เหตุผลว่าเครื่องปั้น ดินแห้งแล้ว เมื่อมองเข้าไปในเตาจะเห็นว่า ไฟจะเริ่มแลบเข้าสู่ภายในเตาเผา

ระยะที่ 2 ระยะ สุมไฟ หรือ “อุคเตา” ช่างเผาเครื่องปั้นคอยคุมไฟใส่ฟินให้เต็มปากเตาอยู่เสมอ เมื่อมองเข้าไปควันจะเริ่มสูงขึ้นจะมีสีดำขึ้นจากปล่องและมีเปลวไฟปนมากับเขม่าดำช่างใช้เวลาประมาณ 5 - 10 ชั่วโมง โดยนายประกอบ ลุนกระทอก ให้เหตุผลว่าถ้าใจร้อนรีบเร่งไฟ เครื่องปั้นจะแตก ต้องระวังไม่ใช้อากาศ เมื่อมองเข้าไปในเตา ด้วยตาเปล่าจะเห็นเครื่องปั้นมีสีแดงเรื่อ

ระยะที่ 3 เป็นระยะเร่งไฟ เรียกว่า “ขึ้นปล่อง” เมื่อทิ้งไฟแล้วจึงโหมไฟ ช่างเผาจะเร่งไฟโดยใช้ไม้ท่อนเล็ก ๆ เช่น ไม้ไผ่หรือไม้สนที่เป็นส่วนปลาย ระยะนี้อุณหภูมิในเตาจะสูงจนไฟขึ้นถึงปากปล่องดูแดงช่วงโชติ เมื่อมองดูจะเห็นเครื่องปั้นดินเผาเป็นสีแดงมัน เปลวไฟจะสูงเลยปากปล่องเตาเผา 2-2.5 เมตรใช้เวลาประมาณ 5-9 ชั่วโมง ช่างจะเตรียมดินผสมน้ำใส่ถึงรอไว้ข้างๆ เมื่อสังเกตเห็นว่าปากปล่องเตานวลได้ที่แล้วจึงปิดปากเตาด้วยโคลน และสังกะสี ดินเหนียว หรือ

8. ช่างควบคุมอุณหภูมิ ทั้งหมดใช้วิธีสังเกตเหมือนกันคือ

ระยะที่ 1 ระยะ รุมไฟ ใช้การสังเกตดูไฟที่ปากเตาเมื่อมีความร้อนได้ที่ไฟจะถูกดูดเข้าไปในเตา

ระยะที่ 2 ระยะ สุมไฟ หรือ “อุคเตา” ใช้การสังเกตปล่องเตาเผา เมื่อมีควันดำและมีไฟแลบขึ้น

ระยะที่ 3 เป็นระยะเร่งไฟ เรียกว่า “ขึ้นปล่อง” ใช้การสังเกตดูเครื่องปั้นในเตาเผา ดินเผาเป็นสีแดงมัน และเปลวไฟที่ปล่องเตา

9. ใช้เวลาในการเผา ทั้งหมดใช้เวลาในการเผาต่างกัน คือ

กลุ่มนายประกอบ แต่งกระทอก ใช้เวลา 3-4 วัน

กลุ่มนายประสิทธิ์ ปีกะโทก ใช้ 4-5 วัน แล้วแต่ความชื้นของเครื่องปั้น

กลุ่มนายสนั่น เปลี่ยนกระทอก ใช้เวลาในการเผา 4-5 วัน

กลุ่มนายเปลง ป้อกระโทก ใช้เวลาในการเผา 4-6 วัน แล้วแต่ชนิดงานและความชื้นของเครื่องปั้น

กลุ่มนายสุนทร มาไทยทองหลาง ใช้เวลาในการเผา 3-4 วัน

เมื่อปิดเตาแล้วในเตาทุกกลุ่มจะปล่อยให้แห้งไว้ 3 - 5 วัน ทั้งไว้ 3-5 วันจึงยกถ่านออกดับด้วยน้ำแล้วจึงค่อยเปิดปากเตาที่ละนิด โยกขึ้นถ้าออก ทั้งไว้จน อุณหภูมิภายในเตาเย็นลงแล้วนำเครื่องปั้นออกมาซึ่งเรียกว่า "จกของ" ในการเผาแต่ละครั้งแต่ ทุกกลุ่มให้เหตุผลตรงกันว่าถ้ารีบเปิดเตา ความเย็นจะเข้ากระทันหันทำให้เครื่องปั้นแตก

10. สภาพหลังเผา ผู้สร้างงานทั้งหมดนำเครื่องปั้นออกจากเตา เครื่องปั้นที่เผาแล้วจะหดตัวลง 2-10 เซนติเมตร ตามขนาดของผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นถูกกล้าเสียงวางเรียงหน้าเตา ตรวจสอบสภาพความเสียหาย และซ่อมแซมโดยใช้กาวลาเท็กซ์ผสมซีเมนต์ อุดรอยแตกและรอยร้าว และวางเรียงเพื่อเตรียมจำหน่าย

จากการแสดงข้อมูล วิเคราะห์ได้ว่า ขั้นตอนการเผาทุกกลุ่มเหมือนกันคือ แบ่งเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 ระยะ รมไฟ ใช้การสังเกตดูไฟที่ปากเตาเมื่อมีความร้อนได้ที่ไฟจะถูกดูดเข้าไปในเตา
ระยะที่ 2 ระยะสุมไฟ หรือ "อูดเตา" ใช้การสังเกตปล่องเตาเผา เมื่อมีควันดำและมีไฟแลบขึ้น
ระยะที่ 3 เป็นระยะเร่งไฟ เรียกว่า "ขึ้นปล่อง" ใช้การสังเกตดูเครื่องปั้นในเตาเผา ดินเผาเป็นสีแดงมัน และเปลวไฟที่ปล่องเตา และทุกต่างกันในระยะเวลาในการเผา ตามความชื้น จำนวนผลิตภัณฑ์งาน ได้แก่ 3-4 วัน 4-5 วัน และ 4-6 วัน และมีการซ่อมแซมหลังเผา

ตอนที่ 5 เสนอผลการวิเคราะห์ ด้านรูปแบบและรูปทรง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้มากที่สุด	ความถี่
1.1 อ่างปลูกบัว แจกัน กระถาง เครื่องประดับ	14
1.2 สัตว์ต่างๆ เช่นนกฮูก นกยูง	13
1.3 ทุกอย่าง	3
2. ผลิตภัณฑ์ที่นิยมมากที่สุด	
2.1 กระถางรูปแบบต่างๆ กระถางและอ่างลงสี	8
2.2 เครื่องประดับตกแต่งบ้าน	7
2.3 รูปปั้นแบบต่างๆ	3

ความต้องการของตลาดในขณะเดียวกันก็มีเอกลักษณ์ของด้านเกวียน ช่างจะเปลี่ยนจากช่างอิสระมาเป็นช่างรับจ้างทำให้เป็นแรงงานบางอย่าง วัตถุประสงค์ในการผลิตช่างปั้นทำเพื่อขาย แต่ในปัจจุบันช่างปั้นหลายคนเป็นช่างรับจ้างตามโรงงานใหญ่ ๆ เนื่องจากการลงทุนทำในปัจจุบันต้องซื้อและเสี่ยงต่อความเสียหาย วัตถุประสงค์ในการผลิตให้มีมาก ๆ ว่าจะได้ทำได้เยอะ ๆ หลาย ๆ อย่าง ขายได้ทั่วประเทศ วัตถุประสงค์การผลิตในปัจจุบันขึ้นอยู่กับตลาด การพัฒนาควบคู่กันไปกับการอนุรักษ์รูปแบบเดิม

วิเคราะห์ได้ว่าวัตถุประสงค์ของการผลิตหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด้านเกวียนได้เป็นการทำตามความต้องการของผู้บริโภคเพื่อขายเป็นอาชีพ และจึงทำตามความต้องการของตลาดในปัจจุบันมีช่างรับจ้างทำเครื่องปั้นดินเผา ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างงานแต่มีวัตถุประสงค์ในการรับจ้างใช้แรงงาน

ข้อมูลที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียนด้านวัตถุดิบ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รอบรู้ และผู้เชี่ยวชาญ 20 รายดังนี้

ข้อที่ 2 วัตถุดิบ	ความถี่
2.1 ควรจะอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้	3
2.2 ดินจะเลือกได้น้อยลงเริ่มใช้ดินทั่วไปของท้องถิ่นด้านเกวียน	3
2.3 ควรมีการทำกาหาแหล่งดินเพิ่มเติม	2
2.4 ดินยังมีอีกมาก	3
2.5 ต้องซื้อหมดทุกอย่างแต่ยังต้องใช้ของเหมือนเดิมใช้อะไรมาแทนก็ได้	1
2.5 วัตถุดิบอนุรักษ์เป็นเอกลักษณ์ไว้ควรให้ความรู้แก่ช่าง	2
2.7 วัตถุดิบดินยังมีอยู่มากใช้แต่ดินด้านเกวียน	2
2.8 ควรหาวัตถุดิบ ที่ใช้ทดแทนและการแก้ปัญหาในขบวนการผลิต ควรรีศึกษามากขึ้น	2
2.9 ดินด้านเกวียนจะมีคุณสมบัติไม่เหมือนใครทำแล้วเอามาใช้ได้ โดยไม่ต้องใช้ดินเชื้อ	1
2.10 วัตถุดิบมีดินด้านเกวียนมีความเหนียวเหมาะในขึ้นรูป	1

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียนด้านวัตถุดิบ การใช้วัตถุดิบควรจะอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไว้ วัตถุดิบอนุรักษ์เป็นเอกลักษณ์ไว้ควรให้ความรู้แก่ช่าง ดินด้านเกวียนจะมีคุณสมบัติไม่เหมือนใคร

กลุ่มนายเปลง ป้อกระโทก ใช้เวลาในการเผา 4-6 วัน แล้วแต่ชนิดงานและความชื้นของเครื่องปั้น

กลุ่มนายสุนทร มาไทยทองหลาง ใช้เวลาในการเผา 3-4 วัน

เมื่อปิดเตาแล้วในเตาทุกกลุ่มจะปล่อยทิ้งไว้ 3 - 5 วัน ทิ้งไว้ 3-5 วันจึงโยยถ่านออกดับด้วยน้ำแล้วจึงค่อยเปิดปากเตาที่ละนิด โยยซี่ไถ้ออก ทิ้งไว้จน อุณหภูมิภายในเตาเย็นลงแล้วนำเครื่องปั้นออกมาซึ่งเรียกว่า "จกของ" ในการเผาแต่ละครั้งแต่ ทุกกลุ่มให้เหตุผลตรงกันว่าถ้ารีบเปิดเตา ความเย็นจะเข้ากระทันหันทำให้เครื่องปั้นแตก

10. สภาพหลังเผา ผู้สร้างงานทั้งหมดนำเครื่องปั้นออกจากเตา เครื่องปั้นที่เผาแล้วจะหดตัวลง 2-10 เซนติเมตร ตามขนาดของผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นถูกกล้าเสียงวางเรียงหน้าเตา ตรวจสอบสภาพความเสียหาย และซ่อมแซมโดยใช้กาวลาเท็กซ์ผสมซีเมนต์ อุดรอยแตกและรอยร้าว และวางเรียงเพื่อเตรียมจำหน่าย

จากการแสดงข้อมูล วิเคราะห์ได้ว่า ขั้นตอนการเผาทุกกลุ่มเหมือนกันคือ แบ่งเป็น 3 ระยะ
ระยะที่ 1 ระยะ รุมไฟ ใช้การสังเกตดูไฟที่ปากเตาเมื่อมีความร้อนได้ที่ไฟจะถูกดูดเข้าไปในเตา
ระยะที่ 2 ระยะ สุมไฟ หรือ "อุดเตา" ใช้การสังเกตปล่องเตาเผา เมื่อมีควันดำและมีไฟแลบขึ้น
ระยะที่ 3 เป็นระยะเร่งไฟ เรียกว่า "ขึ้นปล่อง" ใช้การสังเกตดูเครื่องปั้นในเตาเผา ดินเผาเป็นสีแดงมัน และเปลวไฟที่ปล่องเตา และทุกต่างกันในระยะเวลาในการเผา ตามความชื้น จำนวนผลิตภัณฑ์งาน ได้แก่ 3-4 วัน 4-5 วัน และ 4-6 วัน และมีการซ่อมแซมหลังเผา

ตอนที่ 5 เสนอผลการวิเคราะห์ ด้านรูปแบบและรูปทรง

ข้อมูลที่ 1 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้มากที่สุด	ความถี่
1.1 อ่างปลูกบัว แจกัน กระถาง เครื่องประดับ	14
1.2 สัตว์ต่างๆ เช่นนกฮูก นกยูง	13
1.3 ทุกอย่าง	3
2. ผลิตภัณฑ์ที่นิยมมากที่สุด	
2.1 กระถางรูปแบบต่างๆ กระถางและอ่างลงสี	8
2.2 เครื่องประดับตกแต่งบ้าน	7

	ความถี่
2.3 รูปปั้นแบบต่างๆ	3
2.4 รูปปั้นขนาดใหญ่	2
3. ใช้เวลาในการผลิตมากที่สุด	
3.1 รูปปั้นขนาดใหญ่	7
3.2 ประติมากรรมติดผนัง	7
3.3 รูปลอยตัว	4
3.4 ขนาดใหญ่	2
4. มีการลงทุนสูงที่สุด	
รูปปั้นขนาดใหญ่	14
งานประติมากรรม	6

จากการแสดงที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายได้มากที่สุด และผลิตภัณฑ์ที่นิยมมากที่สุดได้แก่ประเภท อ่างและกระถางในรูปแบบต่างๆ ประเภทที่ใช้เวลาและทุนสูงในการผลิต ได้แก่ ประเภท รูปปั้นขนาดใหญ่ ประติมากรรมติดผนัง และรูปลอยตัว

ตารางที่ 10 ข้อมูลแสดงความสำคัญของหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้รอบรู้

ที่	ความสำคัญ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1	ใช้สอยในชีวิตประจำวัน	-	7	7	6	-
2	รายได้ของประชากรในท้องถิ่น	10	10	-	-	-
3	ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	7	9	4	-	-
4	หัตถกรรมส่งออก	-	10	10	-	-

จากตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับความสำคัญของหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน วิเคราะห์ได้ดังนี้ มีความสำคัญในการใช้สอยในชีวิตประจำวันระดับมากและระดับปานกลาง และระดับน้อย ตามลำดับในจำนวนใกล้เคียงกัน มีความสำคัญเป็นรายได้ของประชากรในท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก เท่ากัน มีความสำคัญในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก มากที่สุด และ ระดับปานกลาง ตามลำดับ ที่ใกล้เคียงกัน มีความสำคัญเป็นหัตถกรรมส่งออกอยู่ในระดับมากและ ระดับปานกลาง เท่ากัน แสดงให้เห็นว่า เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนมีความสำคัญเป็นรายได้ของประชากรในท้องถิ่น ในระดับมากและมากที่สุด ส่วนความสำคัญ ในด้านอื่น ๆ ก็เป็นความสำคัญในระดับมากและปานกลาง ระดับน้อย ได้แก่การใช้สอยในชีวิตประจำวันเนื่องจากรูปแบบการใช้สอยเครื่องปั้นดินเผาในชีวิตประจำวัน ได้มีการใช้วัสดุอื่นทดแทน

ข้อมูลที่ 2 ความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบและรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 รายดังนี้

ข้อที่ 1	งานที่ถนัดในผู้สร้างงาน การปั้นที่สุด		คิดเป็นร้อยละ
	(1) ขึ้นรูปเค้าโครง แจกัน กระจ่างอ่าง	12 ราย	60
	อ่างบัว ปลา ครก ปั้นลอยตัว		
	(2) ตกแต่งรายละเอียด	3 ราย	15
	(3) ทุกอย่าง	6 ราย	30
ข้อที่ 2	วิธีการปั้น (ขึ้นรูป) ที่ผู้สร้างงานถนัดที่สุดคือ		
	ใช้แป้นหมุน	17 ราย	85
	วิธีอิสระ	3 ราย	15
ข้อที่ 3	รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ปั้นในปัจจุบัน		
	รูปแบบดั้งเดิมทำต่อกันมา	8 ราย	40
	ดัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม	2 ราย	10
	ทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง	8 ราย	40
	คิดแบบเอง	1 ราย	5
	ทุกอย่าง	18 ราย	90

จากการแสดงข้อมูลที่ 2 ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบและรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน ดังนี้ ผู้สร้างงาน ทำเครื่องปั้นดินเผาถนัดที่สุดคือการขึ้นรูปเค้าโครง การปั้นแจกัน กระจ่าง อ่าง อ่างบัว ปลา ครก ปั้นลอยตัว มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ถนัดในการปั้นทุกอย่าง และ งานตกแต่งรายละเอียด ตามลำดับ ผู้สร้างงานทำเครื่องปั้นดินเผาวิธีการปั้น(ขึ้นรูป)ที่ผู้สร้างงานถนัดใช้แป้นหมุน เป็นส่วนมากและมีผู้สร้างงานถนัดวิธีอิสระอยู่บ้างเป็นจำนวนน้อย ผู้สร้างงานส่วนใหญ่ได้รูปแบบเครื่อง

ปั้นดินเผาในปัจจุบันจากหลายวิธีเป็นรูปแบบทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง มากที่สุด เท่ากับรูปแบบดั้งเดิม และ คัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม รongลงมา ผู้สร้างงานคิดออกแบบเอง ตามลำดับ

วิเคราะห์ได้ว่า ส่วนใหญ่มีความถนัดในการขึ้นรูปทรงแบบที่มีโครงสร้างเป็น(ร)แบบเดียวกัน การปั้นແจกััน กระจ่าง อ่าง อ่างบัว ปลา ครก ปั้นลอย ซึ่งเป็นวิธี ใช้แป้นหมุน (ขึ้นรูป)ที่ผู้สร้างงานถนัดใช้แป้นหมุนมากที่สุด และได้รูปแบบจากหลายวิธีเป็นรูปแบบทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง และเป็นรูปแบบดั้งเดิม มากที่สุด

ตารางที่ 11 ข้อมูล รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานสามารถทำได้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย ดังนี้

ที่	ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
1	รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่สามารถทำได้	-	-
	ประเภทเครื่องใช้	-	-
	โถ่งน้ำ	13	65
	อ่าง	12	60
	ไห	13	65
	ແจกััน	12	60
	ที่รองขาตุ๋นข้าว	9	45
	ตะเกียง	2	10
	ที่ขี้เฒ่หรือ	15	75
	หมั่ง	6	30
	กระจ่างปลุกต้นไม้	13	65
	ทุกอย่างที่ใช้แป้นหมุน	18	90
	ประเภทตกแต่ง ที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม		
	กระเบื้องปูพื้น	1	5
	กระเบื้องประดับผนัง	3	15
	โคมไฟ	5	25
	หน้ากาก	1	5
	ตุ๊กตา	3	15
	ແจกัันโคมไฟ	2	10
	รูปปั้นรูปสัตว์ ปลา เต่า หอย กบ วัว ควาย ม้า	2	10
	เครื่องประดับตกแต่งร่างกาย สร้อย กำไล ต่างหู	19	95

จากตารางที่ 11 แสดงข้อมูล รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานสามารถทำได้ รูปแบบและรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาที่ผู้สร้างงานสามารถทำได้ ได้แก่ ทำได้ทุกอย่างที่ใช้เป็น หมุน มากที่สุด ประเภทเครื่องใช้ในครัวเรือน โอ่งน้ำ อ่าง ไห แจกัน กระถางปลูกต้นไม้ ทำได้ เป็นส่วนมาก ที่รองขาตุ๊กกับข้าวเป็นส่วนใหญ่ ม้านั่ง ที่เขียนหรี ทะเกียง รูปแบบเครื่องปั้นดิน เผาประเภทตกแต่ง ที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรม โคมไฟ กระเบื้องปูพื้น กระเบื้องประดับผนัง แจกันโคมไฟ ตุ๊กตา ประเภทเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย สร้อย กำไล ต่างหู ทำได้มากที่สุด ประเภท รูปปั้นรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น นกฮูก นกยูง เบ็ด ปลา เต่า หอย กบ ทำได้เป็นส่วนน้อย

ตารางที่ 12 ข้อมูล ขั้นตอนการเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวกัน จาก การสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างผู้สร้างงาน 20 ราย

ที่	รูปแบบและรูปทรง	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้สร้างงานมีแบบในการปั้นหรือไม่	-	-
	ไม่มี	2	10
	มี แบบ	18	90
2	ได้จากแบบจากผู้ว่าจ้างสั่งทำ	12	60
	รูป	9	45
	ตัวอย่าง	6	30
3	แบบจากผู้สร้างงานเอง	-	-
	รูป	4	20
	ตัวอย่าง	7	35
	ออกแบบเองใหม่	4	20
	ออกแบบเพิ่มเติมจากรูปแบบเดิม	3	15

จากตาราง 12 แสดงข้อมูล เกี่ยวเนื่องกับรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาด้านเกี่ยวกัน วิเคราะห์ ได้ดังนี้ รูปแบบทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง มากที่สุด โดยใช้รูปและตัวอย่าง แบบของผู้สร้างงานคิด ตัวอย่าง ออกแบบเองใหม่ แบบจากรูป ออกแบบเพิ่มเติมจากรูปแบบ เดิม ตามลำดับ มีผู้สร้างงานไม่มีแบบอยู่บ้าง

จากการแสดงข้อมูลวิเคราะห์ได้ว่า ผู้สร้างงาน ทำเครื่องปั้นดินเผาชนิดที่สูงสุดคือการขึ้นรูป เค้าโครง รูปทรงเค้าโครงเป็นการขึ้นรูปด้วยปั้นหมุน อ่าง อ่างบัว ปลา ครก บันลอยตัว ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้สร้างงานส่วนมากถนัด รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาในปัจจุบันได้จากหลายวิธีปั้นรูปแบบ

ทำตามแบบที่ลูกค้าสั่ง รูปแบบดั้งเดิม ดัดแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม แต่เป็นโครงสร้างหรือเค้าโครงแบบเดิม

ข้อมูลที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียน ด้านวัตถุประสงค์ในการผลิต จากการสัมภาษณ์กลุ่มทรงคุณวุฒิ ผู้รอบรู้ และผู้เชี่ยวชาญ 20 คน ดังนี้

ข้อที่ 1	วัตถุประสงค์ในการผลิต	ความถี่
1.1	วัตถุประสงค์ในการผลิตขึ้นอยู่กับผู้บริโภคจะสั่งทำ	3
1.2	ช่างจะทำตามผู้บริโภคช่างจะเปลี่ยนจาก ช่างอิสระมาเป็นช่างรับจ้างทำให้เป็นแต่งงานบางอย่าง	2
1.3	วัตถุประสงค์ในการผลิตเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตลาดในขณะเดียวกันก็มีเอกลักษณ์ของด้านเกวียน	2
1.4	วัตถุประสงค์ในการผลิตช่างปั้นทำเพื่อขาย แต่ในปัจจุบันช่างปั้นหลายคนเป็นช่างรับจ้างตามโรงงานใหญ่ ๆ เนื่องจากการลงทุนทำในปัจจุบันต้องซื้อและเสี่ยงต่อความเสียหาย	2
1.5	วัตถุประสงค์ในการผลิตให้มีมากๆ ว่าจะได้ทำได้เยอะ ๆ หลากๆ อย่าง ขายได้ทั่วประเทศ	1
1.6	วัตถุประสงค์ในการผลิตใช้ทำเพื่อขายแล้วแต่คนเอาไปทำอะไร	2
1.7	วัตถุประสงค์ในการผลิตผลิตตามความประสงค์ของท้องตลาด	2
1.8	วัตถุประสงค์ในการผลิตการผลิตในปัจจุบันขึ้นอยู่กับการตลาดการพัฒนาควบคู่กันไปกับการอนุรักษ์รูปแบบเดิม	2
1.9	วัตถุประสงค์ในการผลิตเป็นการทำเพื่อขายนำเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอาชีพของคน ในหมู่บ้าน	3
1.10	วัตถุประสงค์ในการผลิตทำเป็นอาชีพเป็นรายได้ของครอบครัวเป็นรายได้ของชุมชน	1

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกวียน ด้านวัตถุประสงค์ในการผลิต จากการสัมภาษณ์กลุ่มทรงคุณวุฒิ ผู้รอบรู้ และผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ ได้ดังนี้ วัตถุประสงค์การผลิตขึ้นอยู่กับผู้บริโภคสั่ง ช่างจะทำตามผู้บริโภค ช่างทำเพื่อขายแล้วแต่ผู้บริโภคจะนำไปทำอะไร ผลิตตามความต้องการของตลาด การทำเพื่อขายนำเงินมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอาชีพของคนในหมู่บ้าน ทำเป็นอาชีพเป็นรายได้ของครอบครัวเป็นรายได้ของชุมชน วัตถุประสงค์ในการผลิตเปลี่ยนแปลงไปตาม

ทำแล้วเอามาใช้ได้โดยไม่ต้องใช้ดินเชื้อ, วัสดุและวัตถุดิบมีดินดานเกวียนมีความเหนียวเหมาะสมจะขึ้นรูป ดินจะเลือกได้น้อยลงเริ่มใช้ดินทั่วไปของท้องถิ่นดานเกวียน ควรมีการทำการหาแหล่งดินเพิ่มเติม วัตถุดิบต้องซื้อหมดทุกอย่างแต่ยังต้องใช้ของเหมือนเดิมใช้อะไรมาแทนก็ไม่ได้ ควรหาวัตถุดิบ ที่ใช้ทดแทนและการแก้ปัญหาในขบวนการผลิต ควรศึกษามากขึ้น ดินยังมีอีกมาก วัตถุดิบดินยังมีอยู่มากใช้แต่ดินดานเกวียน ควรหาวัตถุดิบ ที่ใช้ทดแทนและการแก้ปัญหาในขบวนการผลิต ควรศึกษามากขึ้น

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ดานเกวียน ในด้านขั้นตอนการผลิต จากการสัมภาษณ์กลุ่มทรงคุณวุฒิ ผู้รอบรู้ และผู้เชี่ยวชาญ 20 รายดังนี้

ข้อที่ 3	ขั้นตอนการผลิต	ความถี่
3.1	ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของชาวบ้านในเรื่องการเตรียมดินสามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุดที่ค่อนข้างสมบูรณ์	2
3.2	ควรรหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการเตรียมดิน	2
3.3	การเตรียมดิน เตรียมได้ดี เพราะชาวบ้านเข้าใจถึงคุณสมบัติของดิน	2
3.4	การเตรียมดินใช้วิธีของชาวบ้านผสมกับการดัดแปลงวิธีการให้ดีขึ้น	2
3.5	การเตรียมดินช่างเตรียมดินเก่งเข้าใจเรื่องดิน	4
3.6	การเตรียมดินขั้นตอนเหมือนเดิม	2
3.7	การเตรียมดินควรเอาเครื่องจักรมาช่วยควรรู้สภาพของดินจะได้	2
3.8	การเตรียมดินขั้นตอนยังเหมือนเดิมหายไปเฉพาะการเหยียบดินเดี่ยว	2
3.9	ขั้นตอนการเตรียมดิน วิธีเหมือนโบราณแต่ใช้อุปกรณ์เครื่องมือทันสมัย	2

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ดานเกวียน ในด้านขั้นตอนการผลิต ประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของชาวบ้านในเรื่องการเตรียมดินสามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุดที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ควรรหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการเตรียมดิน การเตรียมดินเตรียมได้ดีเพราะชาวบ้านเข้าใจถึงคุณสมบัติของดิน การเตรียมดินใช้วิธีของชาวบ้านผสมกับการดัดแปลงวิธีการให้ดีขึ้น การเตรียมดินช่างเตรียมดินเก่งเข้าใจเรื่องดิน การเตรียมดินขั้นตอนเหมือนเดิม การเตรียมดินควรเอาเครื่องจักรมาช่วยควรรู้สภาพของดินจะได้

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาผ่าน
เกวียน ในด้านขั้นตอนการผลิต

ข้อที่ 4 ขั้นตอนการเตรียมดิน

- 4.1 การปั้นตกแต่งและการฝังดินด้านเกวียนไม่ฝังแดดฝังลมเพราะจะแตก
จะฝังแดดก็ต้องการให้ดินตั้งเพื่อต่อดินได้
- 4.2 ขั้นตอนการผลิต การปั้น ตกแต่ง และการฝัง ช่างเก่งการใช้แป้นหมุน
การปั้นตกแต่งและการฝังวิธีการปั้นโดยใช้แป้นหมุน
- 4.3 การปั้นตกแต่งการฝัง วิธีการปั้นของชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดมา
- 4.4 การปั้นตกแต่งและการฝังมีกรรมวิธีการปั้นตกแต่งและการฝังหาวิธีการ
แบบใหม่ๆ มาผสมผสานกัน
- 4.5 การเผาพัฒนาเตาเผาให้ทันสมัยขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วและ
สามารถเผาได้จำนวนมากๆ
- 4.6 การเผา นิยมเผาแดง แล้วแต่งสีดินเผาด้านเกวียนเผาแดงก็แกร่งกว่าดิน
ที่อื่นมีปัญหาเรื่องไม้และช่างที่มีประสบการณ์น้อย จะเผาได้ไม่ดีได้ครั้งเดียวครั้ง
- 4.7 การเผาจะมีปัญหาเรื่องฟืน ไม่นิยมใช้ยางเพราะจะเหม็นและเป็นปัญหามลภาวะ
- 4.8 การเผาจะมีการเผาสองอย่างคือเผาคำ เผาแดงเผาคำจะเปลืองฟืนจึงทำ
เฉพาะงานบางอย่าง เผาแดงก็สวย
- 4.9 วิธีเหมือนเดิมรูปแบบและรูปทรงเปลี่ยนไปมากแต่ใช้วิธีการขึ้นรูปเหมือนเดิม
เพียงแต่ตกแต่ง

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรม
เครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน ในด้านขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการเตรียมดิน มีดังนี้ การปั้นตกแต่ง
และการฝังดินด้านเกวียนไม่ฝังแดดฝังลมเพราะจะแตก จะฝังแดดก็ต้องการให้ดินตั้งเพื่อต่อดิน
ได้ ขั้นตอนการผลิต การปั้น ตกแต่ง และการฝัง ช่างเก่งการใช้แป้นหมุน การปั้นตกแต่ง
และการฝังวิธีการปั้นโดยใช้แป้นหมุน การปั้นตกแต่งการฝัง วิธีการปั้นของชาวบ้านได้รับการ
ถ่ายทอดมา การปั้นตกแต่งและการฝัง ช่างสมัยใหม่เก่งๆ ไม่ใช้ผัดดินได้อย่างเดียวปั้นลอยตัว
ได้ด้วย การเผาถ้าทำสวยทำงานขนาดไหนเผาไม่ดีก็เสียสุดยอดของการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่
ที่การเผา การปั้นตกแต่งและการฝังมีกรรมวิธีการปั้นตกแต่งและการฝังหาวิธีการ แบบใหม่ๆ มา
ผสมผสานกัน การเผาพัฒนาเตาเผาให้ทันสมัยขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วและ สามารถเผา
ได้จำนวนมากๆ การเผา นิยมเผาแดง แล้วแต่งสีดินเผาด้านเกวียนเผาแดงก็แกร่งกว่าดินอื่นมี
ปัญหาเรื่องไม้และช่างที่มีประสบการณ์น้อย จะเผาได้ไม่ดีได้ครั้งเดียวครั้งการเผา ไม่นิยมใช้ยาง
เพราะจะเหม็นและเป็นปัญหามลภาวะ การเผาจะมีการเผาสองอย่างคือเผาคำ เผาแดงเผาคำจะ
เปลืองฟืนจึงทำเฉพาะงานบางอย่าง เผาแดงก็สวย การเผาคนหนุ่มเผาไม่ค่อยเก่ง การปั้นตก

แต่งและการฝั่ง ช่างสมัยใหม่เก่งๆ ไม่ใช่ฝังดินได้อย่างเดียว ปั้นลอยตัวได้ด้วย การเผาถ้าทำสวยทำงานขนาดไหนเผาไม่ดีก็เสียสูญยอดของการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ที่การเผาเผาไม่ดีได้เครื่องแตกเครื่อง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ในด้านรูปแบบและรูปทรง

ข้อที่	รูปแบบและรูปทรง	ความถี่
5.1	รูปแบบและรูปทรงช่างเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนเก่งสามารถทำได้ทุกรูปแบบรูปทรง แต่ไม่คิดขึ้นมาเอง ชอบทำกับแป้นหมุนจะเก่งมาก	6
5.2	รูปแบบและรูปทรง ควรทำได้หลายอย่างเพื่อให้มีการผลิตงานตลอดเวลา	1
5.3	รูปแบบและรูปทรงมีหลากหลายมากมาย เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ	4
5.4	รูปแบบและรูปทรงเป็นไปตามลูกค้าสั่ง รูปแบบและรูปทรงจึงมีรูปร่างตามที่ขายได้	2
5.5	รูปแบบและรูปทรงทำรูปทรงที่ต้องการขายได้ลงที่ก็นำทิ้งไว้ บางทีก็ทำตามใบสั่ง	2
5.6	รูปแบบและรูปทรงควรติดดินแบบที่แปลกๆ ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ปัจจุบันและควรอนุรักษ์ของเก่าไว้ด้วย	2
5.7	รูปแบบและรูปทรงมีการพัฒนารูปทรงตาม ความต้องการของตลาด โดยมีเอกลักษณ์พิเศษทางด้านเนื้อดินเผาด่านเกวียน	2

จากการแสดงข้อมูลข้อที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ในด้านรูปแบบและรูปทรง ดังนี้ รูปแบบและรูปทรงช่างเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนเก่งสามารถทำได้ทุกรูปแบบรูปทรง แต่ไม่คิดขึ้นมาเอง ชอบทำกับแป้นหมุนจะเก่งมาก รูปแบบและรูปทรง ควรทำได้หลายอย่างเพื่อให้มีการผลิตงานตลอดเวลา รูปแบบและรูปทรงมีหลากหลายมากมาย เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ รูปแบบและรูปทรงเป็นไปตามลูกค้าสั่ง รูปแบบและรูปทรงจึงมีรูปร่างตามที่ขายได้ รูปแบบและรูปทรงมีหลายแบบ รูปแบบและรูปทรงควรติดดินแบบที่แปลกๆ ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยกับ เหตุการณ์ปัจจุบันและควรอนุรักษ์ของเก่าไว้ด้วย และรูปแบบและรูปทรงมีการพัฒนารูปทรงตามความต้องการของตลาด โดยเป็นเอกลักษณ์พิเศษทางด้านเนื้อดินเผาที่มีเอกลักษณ์พิเศษของด่านเกวียน รูปแบบและรูปทรงเปลี่ยนไปมากแต่ใช้วิธีการขึ้นรูปเหมือนเดิมเพียงแต่ตกแต่ง รูปแบบและรูปทรงทำรูปทรงที่ต้องการขายได้บางทีก็ทำทิ้งไว้ บางทีก็ทำตามใบสั่งก็ได้ ช่างทำได้ทุกอย่าง รูปแบบมีเยอะแยะมากรูปแบบและรูปทรงรูปทรงเป็นแบบเดิม แต่ตกแต่งให้สวย ใช้ประดับมากกว่าทำงานจริงๆ